Ժ ՏԱՐԻ 2842 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 18 ՀՐՕՏԻՑ 1385 24 ՅՈՒԼԻՍ 1893 22 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1311 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.
ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս
درعلیه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه
Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան ուժար	150
» » Վեցամսեայ »	75
» » Եռամսեայ »	40
Օտար երկիրներ [illegible]	56
» [illegible]	28
Ընծիր բուղքի [illegible] Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց բաժ[illegible] Դրուշ	50

Խմբագրութիւնս [illegible] նամակ կամ այլ գրութիւն չի տրուիր։
Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 24/5 ՕԳՈՍՏ. 1893

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՍԻԱՄ. — Յուլիս 30 Թուով Պանկքոքէ կը հեռագրուի առ Թայմզ. «Ֆրանսա իր պահանջած անհուն տարածութեամբ երկիրն ստանալով, Սիամի անկախ դիրքը, զոր յարգելու միահաղոյն յայտարարութիւն ըրած էին Ֆրանսա և Անգլիա, ծանրապէս վտանգուած է։ Սիամ այսուհետեւ իր հարաւային, արեւելեան և հիւսիսային կողերուն վրայ կ'ունենայ զՖրանսա, գետով մը և նեղ բաժնուած միայն ֆրանսական հողէն, և հետեւապէս ամեն վայրկեան բաց է Ֆրանսայի առջեւ։ Իրական սահմանագիծ կամ բաժանում այլ եւս չկայ Մէքոնկի և Մէնամի հովիտներուն մէջ. զի՝ երկրին մէկ մեծ մասին վրայ՝ աննշան տարբերութիւն մը միայն կայ երկու հովիտներուն ջուրց բաժանման կէտերու մասին։ Հոս ի Պանկքոք զգացման մեծ փոփոխում մը կայ, թէպէտ Անգլիա ետքէն պիտի խնայէ զայս. (Սիամի շահերուն Անգլիոյ կողմէ բնաւ պաշտպանութիւն չըլլալուն պատճառաւ)։ Մոլտակոյ Իսմանի կողմէ պաշարման խիստ գործադրումը չէզոքներու դէմ՝ դժգոհութիւն պատճառեց, և կը գանգատուի անգլիական անտարբերութենէն՝ Սիամի գործոց այս վերջին երեւոյթներուն մէջ։»

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ կարճ միջոցի մէջ այս երկրորդ անգամն է որ միսիոնարներու ջարդ կը ծանուցուի։ Այս անգամ ջարդուածն է իտալեան միսիոնարական մարմինն, ի Միէն-Եանկ, իբր 90 մղոն հեռի Հանքովէ, տեղային շփոթութեան մը բերմամբ։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնն, որ երբեմն Պրուսէլի մէջ Նոր անուն շաբաթաթերթն հրատարակել կուտար իբրև բերան իր արտաքին գործոց նախարարութեան, անօրինակ է որ ժամանակէ մ'ի վեր հրատարակութենէ դադրած այս թերթ վերստին հրատարակուի, ի ձեռն պետական խորհրդականի աստիճան ունեցող քաջ ֆրանսագէտ և գիտնագէտ ռուս պաշտօնատարի մը։

ԷՄԻՆ ՓԱՇԱ և իր կարաւան ողջամբ հասան Նիանզայի արեւմտեան կողմը, կ'ըսէ հեռագիր մը Լոնտոնէ։ Ուրեմն, Էմին փաշա դեռ ողջ է։ Գիտութիւնն և քաղաքակրթութիւնն օգուտ միայն կրնան քաղել այս մարդուն կենդանութենէն և անընդհատ թէեւ զարմանալի ու տարօրինակ գործունէութենէն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. — Մաքսային պայքարը կը շարունակէ ընդ մէջ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ։ Ցարին կառավարութիւնը չի շատանար առաւելագոյն մաքսի սակագոյն ի գործ դնելով ընդդէմ գերմանական ապրանաց. Նոր հրամանագրով մը, Ցարը կը տնօրինէ որ այն առաւելագոյն սակագոյցէն ալ 50% աւելի մաքս առնուի Գերմանիայէն և գերմանական գաղթականութիւններէն բերուած վաճառքէ, ի պատասխանի գերման կառավարութեան մաքսային վերջին տնօրէնութեան, որով 50% համեմատութեամբ աւելցուած են մաքսերը ռուսական ապրանաց վրայ։ Գերմանական նաւերէն ալ բացառիկ տուրք մը պիտի առնուի, իբր 97 քիլօ բեռին մէկ րուպլի հաշուով։

ՀՈՒՆՁՔԸ այս տարի առատ պիտի չըլլայ Գերմանիոյ մէջ, արմտեաց մասին մանաւանդ, և Գերմանիա պիտի հարկադրուի սովորականէն աւելի արմտիք բերել տալ օտար երկիրներէն։ Արդ, մաքսային ներկայ պայքարէն առաջ, Գերմանիա իր ձեռքին տակ ունէր այս օտար բերքը. զի Ռուսիա գիւղերէ բաւ և շուտով կը ղրկէր բոլոր ցորենն, հաճարն ու գարին զոր Գերմանիա պէտք ունէր օտար երկիրներէն բերել տալու։ Հիմա, բացառիկ մաքսին պատճառաւ զոր Գերմանիա դրաւ ռուսական ապրանաց վրայ, Գերմանք պիտի հարկադրին այս արմտիքը գնել Աւստրիայէն, Հունգարիայէն կամ Ռումանիայէն։ Հաւանական է ուրեմն որ հացը սղի Գերմանիոյ մէջ։ Նաև, Թօրնէ կը հեռագրուի թէ փայտի մեծ վաճառականութիւնն որ կ'ըլլայ այն քաղաքին մէջ ծանրապէս պիտի վնասուի Ռուսիոյ դէմ հռչակուած մաքսային պայքարին պատճառաւ։ 1891ին, Ռուսիա 578,701,000 մարքի բերք ղրկեց ի Գերմանիա, մինչ Գերմանիա միայն 145,336,000 մարքի բերք ղրկեց Ռուսիա։ Գերմանիա աւելի ղրկեց երկաթ, հանքային նիւթեր, մեքենայք, մինչ Ռուսիա աւելի ղրկեց երկրագործական բերքեր։ Հակառակ արդի մաքսային պայքարին, կը հաւատեն թէ Հոկտ. ամսուն պիտի վերսկսին մաքսային բանակցութիւնք ի Պերլին գերմանո-ռուս պատուիրակաց միջեւ։

Ի ԼՈՆՏՈՆ, Սըր Անտրիու Քլարքի՝ անուանի անգլ. բժշկին անօրէնութեան ներքեւ շարժում մը կայ Բժշկական Ակադեմիա մը հիմնելու՝ միացամբ բժշկական գլխաւոր ընկերութեանց Լոնտոնի։ Շատ մը բժիշկներ Սըր Անտրիուի տան մէջ ի խորհուրդ գումարուելով, հաստատեցին այս առաջարկ, և ազդեցիկ անձերէ յանձնախումբ մը կազմեցին գաղափարն իրագործելու համար։ Յայտնի է թէ Անգլիոյ մէջ այսպիսի ձեռնարկութիւնք անհատական կամ ընկերական ոյժերով ևեթ կ'իրագործուին, կառավարութիւնը նախաձեռնարկ չըլլար, և այս պատճառաւ է որ շատ մը նկատմամբք Անգլիոյ մէջ կը պակսին պետական վերջնական ձեւ ստացած կազմակերպութիւնք, զի թողուած են մասնաւոր անհատներու, կամ ընկերութիւններու։ Բժշկական Ակադեմիա մը հիմնելու խորհուրդն ևս այս կարգէն է։

ՀՆԴԻԿ ԻՇԽԱՆՔ. — Ժամանակէ մ'ի վեր Հնդկաստանի իշխաններուն համար կանոնաւոր զբաղում մ'եղած է Եւրոպա այցելել։ Ռամփուրի գահաժառանգ իշխան Նավաբն այս օրերս կը հասնի Անգլիա, ուր երկու ամիս պիտի մնայ։ Նավաբը Սէյլանի, Ճափոնի, Հօնոլուլուի, Սան Ֆրանչիսքոյի, Փանամայի և Նիւ Եորքի ճամբով կ'երթայ Լոնտոն, արդէն այցելած ըլլալով Չիքակօ։ Տասն և եօթն տարեկան մանչ մ'է, կրթեալ, զուարթ պատանի մ'է, քաջ տեղեակ անգլիերէնի, նաև արաբերէնի, մահմետական ըլլալով։ Նավաբին կ'ընկերանայ Քոլվին Հարլեւապետ, ներկայացուցիչ Հնդիկ կառավարութեան, որոյ խնամոց ներքեւ կրթուած է, պատրաստուելով իր ապագայ կոչման։

ՈՂՈՂՄՈՒՆՔ. — Ի Հնդկաստան, Քաշմիրի մէջ աղետալի ողողմունք տեղի ունեցան։ Մայրաքաղաքը, Սրինագար, մասամբ կործանեցաւ։ Կը կարծուի թէ հոն բնակող Եւրոպացւոց չաներ ազատած են. բայց բազմաթիւ բնիկներ զոհ գացեր են աղէտին։

ԲՐՈՒՍԻՈՅ Ներքին գործոց նախարարը Ռուսիոյ սահմանաց մօտ գտնուած գաւառներու կառավարիչներուն պատուիրեց աւելի քան երբեք խիստ հսկողութեան ենթարկել սահմանագլուխը, խստիւ արտաքսել ամեն ռուսահպատակ գաղթականներ որք յաջողած ըլլան ոտք դնել ռուսական հողն, և թող չտալ որ նոր գաղթականներ գան անոր։

ՀՆՏԱԽՏ. — Ի Նաբոլի, մի քանի օրէ ի վեր աւելի քան 90 անձինք բռնուեցան կասկածելի հիւանդութենէ մը։ Տեղւոյն լրագիրք կ'ըսեն թէ ամրան տաքերուն պատճառաւ յառաջ եկած ստամոքսի և աղեաց խանգարմունք են ասոնք։ Օրական 5—6 մարդ կը մեռնի։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ. — Ի Ստրազպուրկ, տան մ'ընդարձակման համար եղած պեղումներու և աշխատութիւններու միջոցին, հետաքրքրաշարժ հնութիւն մը երեւան ելաւ։ Գտնուեցան հազարաւոր կարր հռոմէական դրամներ, որք իբր երեք մէտր խորութեամբ թաղուած էին, մարմարեղէն կարճներու և զանազան կենդանեաց ոսկորներու հետ խառն։ Կը կարծուի թէ Հռոմայեցւոց ժամանակ հոն մեհեան մը կար և այս հնութիւնք նոյն տաճարի գանձարանին մասը կը կազմեն։ Մեհեանին տեղւոյն մօտ կառուցուած է արդէն մայր-եկեղեցին։ Ոսկերոտիքն ալ մեհեանին մէջ զոհուած կենդանեաց կը վերաբերէին։

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարութիւնն որոշեր է 50 միլիոն Փր.ի յաւելում մ'ընել տրոց վրայ, իբրեւ միակ ապահովագոյն միջոց ելմտացոյցն հաւասարակշռելու։

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ. — Անգլ. հանդէս մը հետեւեալը կը հրատարակէ. — «Այն Պարոնայք որք իրենց բերնին մէջ խմճամի մը (ոգելից ըմպելիք) դրած են, շատ պարզ միջոց մ'ունին ստուգելու թէ իրենց ուղեղը գրգռուած է թէ ոչ։ Պէտք է շիփշիտակ կայնին՝ աչքերնին գոց, և եթէ կարենան այս փորձն ի գործ դնել կարճ միջոց մը, ապահով կրնան ըլլալ թէ գինով չեն։ Վերջերս ի Բոնդէֆորդ իբրեւ արբեալ ամբաստանուած երկու անձեր այս փորձով ապացուցին առաջի ատենին թէ ամբաստանութիւնն անհիմն էր, և իրենց դէմ ընդհանուր դատախազութեան կողմէ բացուած դատն ի դերեւ ելաւ։ Այս գրութեան մեծ արժանիքն այն է որ ամեն ուրեք և ամեն ժամանակ կրնայ ի գործ դրուիլ։»

ՊՕՂՈՍ ԲԺԻՇԿ ԱՆԹՈՆԵԱՆ-ՇԱՇԵԱՆ

Առաջին փառքն այն մեծ գերդաստանին՝ որ հարիւր տարի շարունակ Շաշեան բժիշկներու և Շաշեան դեղագործներու խմբի մը մայր եղաւ մինչեւ դարուս կէսը, Պօղոս Անթոնեան կամ Շաշեան, էր 18րդ դարու սակաւաթիւ հայ բժիշկներէն, որք երբեմն պարծանք մեր հին բժշկութեան, նախնահայր և ռահահորդ ըլլալով 19րդ դարու հայ բժշկութեան, կքուած առօրեայ պատմութենէ, այսօր գրեթէ բոլորովին անծանօթ են մեզ դժբախտաբար։

Ջուղայեցի Փալանթարեան Պետրոս բժիշկէն (1735)[1] 9 տարու փոքր, Պօղոս բժիշկս ծնած է՝ Գէորգ Պալատեցիէն (1737)[2] 7 տարի յառաջ, ի Կ. Պօլիս՝ անցեալ դարու կէսէն յառաջ, Քրիստոսի 1744 Թուին Դեկտ. 25 ին։

Իւր հայրը պարզ [illegible] մըն էր Անթոն անուն, բնիկ Պոլսեցի, որ և լինելով զաւակ Ցր[illegible] անունով Սեբաստացի չղակի [illegible] մը, կը յորջորջէր եւր Շաշ Անթոնեան։

Բայց Պօղոս նախապէս իւր հօրն անուամբ կը կոչուէր Անթոնեան, զոր յետոյ իւր պապուկին՝ [illegible] Յարութեան մականուամբ փոխեց Շաշեան։

Մանուկ հասակէն ուսումնասէր եւ աշխատասէր, վաղուց արդէն կ'երեւի թէ փափաքող եղած է բժշկութեան՝ զոր իւր հայրն Աթոր Անտոն և իւր հաւն Աթոր Յարութիւն, կ'ընէին անշուշտ, ինչպէս սովորութիւն էր այն ատենները, ձեռագիր բժշկարաններու օգնութեամբ։

Վաւերական աւանդութիւններ՝ զորս քաղեցի Շաշեան գերդաստանի արդի ծերագոյն անդամներէն, կ'ուսուցանեն՝ թէ Պօղոս Անթոնեան-Շաշեան դեռ հազիւ 16 կամ 17 տարեկան, Կ. Պոլսոյ հայ երիտասարդութեան գրեթէ առաջինը կը լինի, որ 1761ին կամ 62ին, հակառակ անհնարին վիճակի մը, արհամարհելով և առ ոտն կոխելով մեծամեծ դժուարութիւններ, կը յանդգնի գնալ Իտալիա, յուսումն արուեստին՝ զոր կատարելագործած է, կ'ըսուի, Հռոմայ հռչակաւոր բժշկական համալսարանին մէջ։

Հինգ կամ վեց տարի անշուշտ պէտք եղաւ իւր ուսմանց շրջանն աւարտելու համար, 1761էն մինչ 1766 կամ 67, յորում պատանին Շաշեան, իւր կենաց քառորդ դարը չբոլորած, լինելով բժիշկ վկայեալ (diplomé), 1768 կամ 69 թուականներուն կը վերադառնայ իւր հայրենիքն ի Պոլիս, և շուտով իւր ընտանեաց փառքն և հայ բժշկութեան ամենագեղ ծաղիկներէն մին կը լինի։

Շաշեան գերդաստանին ամբողջ ճիւղագրութիւնը պարունակող ձեռագիր մը, որ մեծանուն բժշկիս թոռան՝ իրաւագէտ Տօք. Պետրոս էֆ. Շաշեանի քով է, կ'աւանդէ, թէ Պօղոս բժիշկ 1772 յուլիս 1ին, հազիւ 28 տարեկան, կ'ամուսնանայ Փերրինայ անուն գեղանի օրիորդի մը հետ, որով և շատ կանուխ արդէն հայր լինելով բազում զաւակաց, աւելի մեծ փութով, աւելի մեծ եռանդով կ'աշխատի իւր ասպարիզին մէջ յառաջադիմելու. ի՛նչ գովելի ընթացք, ի՛նչ օրինակելի վարք։

Օր ըստ օրէ իւր ճարտարութեան հռչակը տարածուելով կը տարածուի, մայրաքաղաքին երեւելեաց և ամիրայից բոլորին ալ բժիշկը կը լինի, և առաւել մեծ անուն մը ստանալով, հուսկ ուրեմն՝ իւր կենաց առաջադրյն ժամանակը պատիւ կ'ունենայ կոչուելու Արքունի բժշկապետ. ի՛նչ նախանձելի յառաջադիմութիւն։

Անթոնեան-Շաշեան 45 տարեկան եղած ատենը, 1789ին, ունի եղեր արդէն «Բժիշկ Արքունի» բարձր տիտղոսը, ինչպէս կը կարդամք նոյն տարւոյ Սեպտեմբերի 1ին նկարուած իւր իւղանկար մէկ պատկերին յիշատակարանին մէջ. բայց 1789 թուականէն յառաջ ալ միթէ նա չէ՞ր արքունի բժիշկ։

1789ին տիրող կայսրն էր՝ 1774էն ի վեր՝ մեծանունն Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Ա.։ Յամի 1778 մայիս 15/26ին, Կ. Պոլսոյ մէջ պատահած է մեծ ժանտախտ մը՝ որոյ սաստկութիւնը թէեւ 40 օրէն աւելի չէ տեւած, սակայն «[illegible]», կ'ըսէ Հ. Գ. Այվազովսքի։[1] 1778ին Պօղոս Շաշեան 34 տարեկան հազիւ, տասնամեայ փորձառութեան տէր հանրածանօթ բժիշկ մըն էր արդէն. ի՛նչ գեր ունեցաւ արդեօք այդ սոսկալի համաճարակին ժամանակ. ճարտար բժշկութիւն մը և մեծ անձնուիրութիւն մը պատճառ չեղա՞ն միթէ իւր արժանիքը փայլեցունելու յաչս վեհափառ Սուլթան Համիտ Ա. կայսեր և զինքը կոչելու «Արքունի բժշկական» բարձր պաշտօնին. շա՛տ և շա՛տ հաւանական է։

1789 Մարտ 7ին վախճանելով տիրող վեհապետը, կը գահակալէ անուանի կայսրն Սուլթան Սելիմ Գ.։ Պօղոս բժիշկ հարկաւ և այն ատեն ալ «Արքունի բժիշկ» լինելու մեծ պատիւն ունեցաւ. զի այն պատկերը որ կը յայտնէ նորա բժիշկ արքունի լինելը, գծուած է Սուլթան Սելիմ Գ.ի օրով՝ 1789 Սեպտեմբեր 1ին։

Սուլթան Սելիմ Գ. կայսրն իշխեց մինչ 1807, որոյ յաջորդելով իւր որդին Սուլթան Մուսթաֆա Չորրորդ, 1808ին կը գահակալէ մեծանուն կայսրն Սուլթան Մահմուտ Բ. Ադլի։ Արդ՝ եթէ ենթադրենք որ Պօղոս Շաշեան ապրած լինի մինչեւ 65 կամ 70 տարի, որ անհաւանական չէ, արդէն մինչեւ 1809 կամ 1814, նա արդէն ծառայած կը լինի չորս նշանաւոր Սուլթաններու։ Ի՛նչ մեծ փառք, ի՛նչ եզական պատիւ։

Պօղոս Շաշեան իւր ասպարիզին փառաց գագաթնակէտն ա՛յդչափ կանուխ հասնելով, ժամանակ ալ ունեցա՞ւ արդեօք բժշկական աշխատութիւններ յօրինելու մայրենի կամ օտար լեզուաւ, տեղեկութիւն չունիմ բնաւ այս մասին. սակայն բժշկական աշխատութիւններէ աւելի մեծ գործ մը ունեցաւ նա, հասցնելով բժիշկ զաւակ մը՝ ոչ նուազ հռչակաւոր քան զինքն, որ և «Բժիշկ Արքունի» եղած է Սուլթան Մահմուտ Բ.ի օրով, մանաւանդ մեր արդի Օգոստափառ Ինքնակալին՝ հօր՝ վեհափառ Սուլթան Մէճիտ կայսեր օրով. այս զաւակն էր Մանուէլ բժիշկ կամ Հէքիմ Մանուէլ անուամբ ծանօթ, դարուս սկիզբը ծաղկած Շաշեան երկրորդ բժիշկը[2], որ ինքն ալ հասուցած է բժիշկ զաւակ մը Պետրոս անուն՝ Շաշեան երրորդ բժիշկը[3]։

Պօղոս Անթոնեան-Շաշեան բժիշկն ունեցած է սակայն ուրիշ զաւակ մըն ալ՝ Թովմաս անուն, Մանուէլ բժիշկէն 13 տարեկան փոքր, որ դարուս սկիզբները նշանաւոր հայ դեղագործ մըն էր և էր հայր արդի Շաշեան հարազատաց, ծանօթ օրէնսգէտ Պօղոս և իրաւագէտ Պետրոս էֆէնտիներու։

Բայց ի իւր բժիշկ և դեղագործ զաւակներէն և բժիշկ թոռնէն, Պօղոս Անթոնեան-Շաշեան ունեցած է նաև դեղագործ հօրեղբօրորդի մը Վէքիլ Շաշեան անուն, որ հասուցած է երկու զաւակ, մին բժիշկ՝ Պետրոս անուն, Շաշեան չորրորդ բժիշկը, միւսը դեղագործ՝ Թովմաս անուն, բոլորն ալ մեկնած այսօր աշխարհէ։

«Շաշեան» անուամբ ուրեմն ընդամենն եղած են չորս բժիշկ և երեք ալ դեղագործ, որք անցեալ դարու կէսէն մինչեւ ներկայ դարուս կէսը՝ հուպ ընդհուպ փայլելով՝ պարծանք եղան մեր բժշկութեան և պատիւ մեր դեղագործութեան. ինչո՞ւ ա՛լ այս անուամբ բժիշկներ չունինք. ինչո՞ւ ա՛լ չեն ծնիր նոր Շաշեաններ, արդի հայ բժշկութեան մէջ իրենց մեծանուն պապերուն յիշատակն անմահ պահելու համար։

(Մնացեալը յաջորդ թուով)
ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

---

[1] Տե՛ս ''Հանդէս Ամսօրեայ,, Թիւ Յունուարի 1892։

[2] Տե՛ս ''Արեւելք,, Թիւ 2610, 1892 Հոկտ. 6։ ''Շար Հայ Կենսագրութեանց,, Հատոր Ա.։

[1] Տե՛ս ''Պատմ. Օսմանեան,, Հատոր Բ. էջ 377։

[2] Մանուէլ Բժիշկ ծնած է 1775 Թուականին Դեկտեմբերի 26ին։ Վկայուած է Նաբոլիի բժշկական համալսարանէն, եւ վախճանած է 1858 յունուար 9ին։

[3] Սա, որ եւ ''Բավլաքի,, կ'ըսուէր, ծնած է յամի 1806, յունուար 16ին. ուսած է Բատուայի բժշկական համալսարանը, եւ դեռ քանի մը տարի յառաջ անզաւակ վախճանած է Նանսիի մէջ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (26)

ԼՈՒԻ ԺԱՔՈԼԻՕ

ԹԻԱՊԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎՐԻԺԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՎՐԻԺԱՌՈՒԹԻՒՆ

Այս խօսք շատ բնական ձայնով ըսուեցաւ։ Մնաց որ, ինչո՞ւ միտքէն անցունէր թէ զինք կը խաբէին։ Եւ յետոյ, Բօլ տը Մարսէյ, պարապ ժամանակներ ունենալու համար, այնքան յաճախ բացակայութիւններ կը պատրուակէր գրասենեկին պէտքերուն համար, որ Շարլօթ, ի յրումն ուրախութեան, պահ մը չը տարակուսեցաւ երկու այցելուներուն պաշտօնին ճշմարտութեանը վրայ։

Ջերմապէս շնորհակալ ըլլալէ ետք անոնց տուած նեղութեանը համար, մինչեւ յաջորդ օրն առաջարկեց հիւրընկալել զիրենք, և խոստացաւ պատրաստ գտնուիլ որոշուած ժամուն։

Վիլլան շատ սենեակներ կը պարունակէր. բայց երթալէ առաջ այն սենեակն զոր մանկամարդ կինն իրենց տրամադրութեանը տակ դրած էր, անոնցմէ Սերժէ անուն ունեցողը խնդրեց տեսնել իր բարեկամին զաւկները։ Եւ Շարլօթ, երջանիկ ինչպէս ամեն մայրեր, երբ խնդիրն իրենց զաւակն սքանչելի ընծայելու վրայ է, օտարականներն առաջնորդեց այն սենեակն ուր կը քնանային չորս քերովբէները։

Սերժէ երկար ատեն անշարժ մնաց օրօրոցներուն քով, աչուըներովը լափելով փոքր սիրուն արարածները որք մէկիկ մէկիկ կը քնանային, և յանկարծ խոշոր արցունքներ ժայթքեցին իր աչուըներէն, և մանկիկներուն վրայ ծռելով, սկսաւ սըրտալիր համբուրել զանոնք։

—Տղաքները կը սիրէք, պարոն, ըսաւ մանկամարդ մայրն յուզուած. գուցէ կորսնցուցած ալ էք։

—Օ՛հ, այո, տիկին, շատ կը սիրեմ, և իմ վիշտիս պատճառն է կորսնցուցած մէկ մանկամարդ աղջիկս որ գրեթէ ձեր տարիքը պիտի ըլլար և որ ձեզ պէս Շարլօթ կ'անուանուէր։

—Շա՞տ ատեն կայ։

—Այո, տիկին, շատ ատեն է։

—Օ՛հ, ի՛նչ սոսկալի բան ըլլալու է զաւկի մը մահը. կարծես թէ մօր սիրտին մէկ կտորն է որ կը բըղխի առ յաւէտ։

—Իմ աղջիկս չմեռաւ, տիկին. յափշտակուեցաւ իմ գորովէս մինչ տակաւին տղայ էր և անկէց ի վեր ա՛լ չեմ տեսած զինքը։

—Ո՜րչափ տառապած ըլլալու էք, ըսաւ մանկամարդ կինը սրտայոյզ կարեկցութեամբ որ աւելի կը գեղեցկացնէր զայն։

Եւ Սերժէ աչուըներովը կը լափէր զայն իր արցունքներուն տակէն։ Ծիգ մը ընելով յարեց.

—Բարի և գթասիրտ էք, տիկին։ Ներեցէք ինձ եթէ կը համարձակիմ հարցում մը ուղղել ձեզ, որմէ կ'աղաչեմ չնեղանաք. բայց տեսէք, իմ մազերս գրեթէ ճերմակ են և կրնայի մեծ հայրն ըլլալ այս պզտիկ մանկիկներուն, որոցմէ կը խնդրեմ որ ձեռք բերեն իմ ներողութիւնս...

—Խօսեցէք, պարոն, ապահով եմ թէ բան մը չպիտի մերժեմ ձեզի։

—Այն ատեն կը յիշեցունէք ինծի այն զոր կորուսի, որ երջանիկ պիտի ըլլամ եթէ կարենամ ձեզ տալ հայրական համբոյրը զոր անոր կը պահեմ աւելի քան տասնըհինգ տարիէ ի վեր...։

Մանկամարդ կինը, կաս կարմիր եղած, պահ մը վարանեցաւ, բայց Սերժէ հոն էր, աչուըները թաց, այնքան վշտօրէն պատկառելի կերպարանքով մը. միաց որ իր տարիքը, և յիշուած շարժառիթը այնքան լաւ կը ջատագովէին ի նպաստ անոր որ Շառլօթ շնորհալի կերպով խոնարհեցուց իր գեղեցիկ ճակատը, իբր միակ պատասխան...։ Անծանօթը, ի յրումն յուզման, կիզիչ համբոյր մը դրաւ հոն, և չկրնալով դիմանալ իր սիրտի թափին, բազուկներովը շրջապատեց զայն և տենդօրէն սեղմեց կուրծքին վրայ, մրմռալով.

—Աղջիկս, սիրելի Շառլօթս, եթէ գիտնայիր թէ ինչե՛ր քաշեց խեղճ հայրդ։

Առանց սրտմտելու գորովանքի այս թափէն որ միտքով ուրիշի մը կ'ուղղուէր, մանկամարդ կինը լալու չափ յուզուեցաւ։ Ինքն ալ միտքը բերաւ իր հայրն իր մայրը զոր օր մը թողած էր՝ ալ չտեսնելու համար զանոնք, և սկսաւ լալ։

—Վիրաւորեցի՞ ձեզ, տիկին, ըսաւ Սերժէ տխրօրէն... ներեցէք ինձ, —վասնզի երջանկութեան այն հազուագիւտ ժամերէն մէկը շնորհեցիք ինձ զոր ճաշակած ըլլամ կեանքիս մէջ. պահ մը թուեցաւ ինձ թէ իմ աղջիկս կը սեղմէի սիրտիս վրայ...։

—Երջանիկ եմ ձեզ համար, պարոն, և ձեր հայրական գորով ամենեւին չի նեղեր զիս, քանի որ կը հասկնամ նշանակութիւնը։

Այս միջոցին, մանկիկներէ մին շարժեցաւ իր օրօրոցին մէջ իբր թէ արթննալու մօտ ըլլար. ճրագին լոյսը թերեւս պատճառ ըլլար անոր քունին վրդովմանը։ Նահանջի նշանն եղաւ այս։

—Բառ մըն ալ, ըսաւ Սերժէ մանկամարդ կնոջ. կը մոռնայի ձեզ ըսել թէ ամուսինիդ ազատ կը թողու ձեզ զաւակներնիդ հետ առնել. կը հասկնայ թէ չէք կրնար երկար ատեն անոնցմէ բաժնուած մնալ, և ինքն ալ երջանիկ պիտի ըլլայ չը զրկուելով անոնց անուշ գգուանքներէն։

—Որչափ բարի է, յարեց Շառլօթ գորովանքի պոռթկումով մը։ Շնորհակալ եմ որ անմիջապէս իմացուցիք ատիկա. արթննալնէն ետքը քիչ մը ուշ կ'ըլլար անոնց փոքր պատրաստութիւնները տեսնել։

—Աւելորդ է ըսել թէ ծառաներն ալ մաս կը կազմեն, վասնզի անհրաժեշտ են տղաքներուն համար. իմաց տուէք անոնց, տիկին, որպէսզի պատրաստ ըլլան ի հարկին։

Այն ատեն Սերժէ և իր բարեկամը խոնարհեցան Շառլօթի առջեւ, այնու յարգանօք մանաւանդ զի տեսակցութիւնը մտերմական եղած էր, և իրենց սենեակը քաշուեցան։

Առտուան ժամը տասնին իսկ ամեն մարդ Բալէզօի կառախումբին մէջն էր, և Փարիզ հասնելով ընտանեկան հանրակառք մը կը նստէին որ գրեթէ քսան վայրկեանի մէջ կանգ կառնէր Հիւսիսային կայարանը։

Սերժէ հեռագիր զարնելով փոքր սրահ մը պատրաստել տուած էր շոգենաւին մէջ, որպէսզի մանկամարդ մայրը կարենայ առանձին ըլլալ զաւկներուն հետ, թէեւ ճամբորդութիւնը հազիւ մէկուկէս ժամ տեւէր Քալէէն Տուվր. և Շառլօթ նաւարկեց՝ բոլորովին ուրախ այն մտածումէն թէ շատ չանցած պիտի գտնուէր իր սիրեցեալ Բօլի բազուկներուն մէջ։ Եւ ոչ իսկ վայրկեան մը իր միտքը վրդովեցաւ այն իրական պաշտօնին վրայ զոր կը կատարէին երկու անծանօթները։

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԹԻԱՊԱՐՏՆԵՐԸ

Երբ Լիւս և Հէքթոր Ժաք Լոռանի խուցը մտան անոր ետեւէն, տեսան որ անիկա իր գրասեղանին վրայ գտնուող բաց երկար նամակ մը առաւ, պահարանին մէջ դրաւ, յետոյ խնամով փակեց զայն բանալիքաւոր թղթապանակի մը մէջ որ կը գտնուէր իր որմադարաններէ մէկուն վրայ։

—Գիտնալ կուզէ՞ք անոր մէջ եղածը, ըսաւ ծերունին ժպտելով։

—Ամենեւին, սիրելի վարպետս, պատասխանեց Լիւս. ձեր գործերը մեզի չեն պատկանիր և...

—Հա՛, հա՛, հա՛, ըսաւ Ժաք Լոռան, մեր մէջ այս ձեւերը ըլլալու չեն... ինձ չափ դուք ալ, սիրելի Լիւս, կը ճանչնաք մարդկային բնաւորութեան տկարութիւնները։ Կ'արհամարհեմ այն որ տեսնէ նամակ մը, հեռագիր մը կամ ուրիշ թուղթ մը կամաց կամաց գոցուիլն իր աչքին առջեւ, և հետաքրքրութիւնը չշարժի, իր միտքը սա խորհրդածութիւնը չընէ. «Շատ կուզէի գիտնալ թէ ի՛նչ կայ սա թուղթին մէջ, զոր այնքան խնամով կը սեղմեն իմ առջեւս...»։ Այս առաջին մտածումն ընդհանուր է ամեն մարդու քով, ի՛նչ ալ ըլլայ իրենց բնաւորութիւնը և իրենց կրթութիւնը. բայց այս գլխաւոր գիծէն կրնանք խել մը ճիւղեր արձակել ներկայացընող զանազան ճամբաները, որոց մարդ կը հետեւի իր խառնուածքին, իր կրթութեանը, իր ընկերային դիրքին համեմատ. այնքան տարբեր գաղափարներու դասակարգեր կան որքան մարդեր. այսպէս, գաղափար մը տալու համար ձեզ, հիմակ պիտի ըսեմ ինչ որ մտածեցիք երկուքդ, այն մասնաւոր ծանօթութեան համեմատ զոր ունիմ ձեր իմացականութեան, ձեր միտումներուն և այն ամեն բաներու վրայ որք զձեզ մէկզմէկէ կը տարբերեն։ Մինակ կը սպասեմ որ անկեղծօրէն պատասխանէք։

—Օ՛հ, վարպետ, ըսին երկու ոստիկանները որոց գլուխը կրակ կը վառէր, մտածելով այն ժամանակին վրայ զոր իրենց նախկին պետը կորսնցունել կուտար։ Բայց աղէկ կը ճանչնային ծերունին. անոր քմայքներէն անցնելու էր փափագուածը ձեռք ձգելու համար։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ

Տօքթ. Վարդազարեան, որուն՝ ի բացակայութեան Տօքթ. Եազուճեանի, Ազգ. Հիւանդանոցի առժամանակեայ բժիշկ կարգուիլը ծանուցած էինք, այս օրերս հրաժարած է, այս աշխատութիւնը չափազանց ծանր և խստապահանջ գտնելով: Ըստ պայմանագրութեան, Տօքթ. Վարդազարեան ամիսը քանի օր Հիւանդանոց պիտի այցելէր և տասն գիշեր հոն պիտի անցունէր: Հոգաբարձութիւնն ընդունելով անոր հրաժարականն, առժամապէս կարգած է զՏօքթ. Նալպանտեան, որ քսան տարւոյ փորձառութիւն ունի այս արուեստին մէջ: Հոգաբարձութիւնը թէև կոչում՝ ըրած է ծանօթ գիտողագիրն ստորագրող քառասուներկու Պատ. բժիշկներէն ոմանց՝ թոշակաւոր պաշտօն ստանձնել Հիւանդանոցին մէջ, բայց անոնք յանձնառու չեն եղած, և ոչ իսկ յօժարած են այցելել այն յարկն ու կատարուած քննութեանց մասնակցիլ՝ Հոգաբարձութեան պատուարժան բժիշկ անդամակիցներուն հետ:

Առաջնակարգ բժիշկներէ բաղկացեալ քննիչ յանձնաժողովը, որուն կազմութիւնը ծանուցած էինք, յետ մանրակրկիտ քննութեան, հաստատած է Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գիտողութիւնը, թէ Տօքթ. Գասպարեան ջղախտաւորաց ոմանց չափէն աւելի bromure տուած է՝ անհպատ հիւանդաց: Տօքթ. Գասպարեան որքան ալ վկայեալ եւ պատուաւոր բժիշկ, բայց ջղախտաւորաց մասին ոև իցէ Համալսարանէ վկայական ստացած մասնագէտ մը չէ, կ'ըսէ յանձնաժողովն: Ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, այս պայմանաց մէջ պատուարժան Տօքթորին, որ իբր մէկ տարի պաշտօնավարած է Հիւանդանոցին մէջ, մատուցած հրաժարականը վերջնական կը դառնայ:

Այժմ Հիւանդանոցին մէջ պաշտօնավարող բժիշկներն են Տօքթ. Նահապետեան, Տօքթ. Նալպանտեան, և Տօքթ. Պալեան, ի բացակայութեան Տօքթ. Թաշճեանի որ հիւանդ է: Տօքթ. Եազուճեան ի մօտոյ կը դառնայ Փարիզէ:

Ուսուցչութեան ընտրելիներու քննիչ յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին, ատենապետութեամբ Կարապետ Էֆ. Իւթիւճեանի և զբաղեցաւ ուսուցչութեան ընտրելիներու քննութեամբ:

Սոյն նիստին ներկայացան մասնակայ դասատուներու ազգային վարժարանաց ուսուցիչներն, որք յատկապէս մայրաքաղաքս եկած էին օրինական քննութիւնն անցընելու և վկայական ստանալու համար:

Յանձնաժողովոյ յաջորդ և վերջին նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ, 30 յուլիս, ժամ ճիշդ 5 ին:

Երէկ առաւօտ, Պալատու Խորէնեան երկսեռ վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ վիճակացոյցներու բաշխման հանդէսն ի ներկայութեան թաղին Արժ. Աւագերէցին, քահանայական դասուն, Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց և երկսեռ հանդիսականաց: Հանդէսը, յետ Տէրունական աղօթից, սկսաւ Համիտիյէ քայլերգով, որմէ ետքը դպրոցին կարգապահ Էֆ.ն տարեկան տեղեկագիրը կարդաց: Հայերէն և թուրքերէն երգեր երգուեցան և արտասանութիւններ կատարուեցան:

116 աշակերտք և 63 աշակերտուհիք վիճակացոյց ստացան: Երեք ընթացաւարտ աշակերտուհիք՝ Օր. Ազնիւ Երէցեան, Օր. Ֆ'լօժէն Քիւչիւքեան և Օր. Պէատրիս Աճէմեան բանախօսութիւններով իրենց երախտագիտութիւնն յայտնեցին վարժարանին հոգաբարձութեան:

Հանդէսը ժամը 4½ին վերջացաւ պահպանիչով մը:

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայրենիք պատ. լրագիրը ներկայ ամսոյս յուլիս 9 թուոյն մէջ, ի նպաստ Գատըքէօյի հրկիզելոց, Բերայի ազգայիններէն հանգանակեալ 120 ոսկւոյ գումարին յիշատակութիւնն ըրած պահուն՝ Գատըքէօյի Աղքատաց խնամակալութեան անունն ալ նշանակելով, մինչեւ ցարդ հանգանակութենէ գոյացած դրամները նոյն խնամակալութեան յանձնուած ըլլալն և թէ Բերայի Թաղ. Խորհրդէն ի Պատրիարքարան ղրկուած նոյն 120 ոսկին յիշեալ խնամակալութեան յանձնուիլ որոշուած ըլլալը ծանուցած էր:

Թաղ. Խորհուրդս հրկիզելոց Մասնաժողովէն ընդունած տեղեկութեանց վրայ պարտ կը համարի յայտարարել թէ, հրկիզելոց համար հանգանակութենէն գոյացեալ գումարն Աղքատաց խնամակալութեան երբեք յանձնուած չէ, թէ խնամակալութեան գործառնութիւնք տարբեր են և Մասնաժողովոյն գործառնութեանց հետ առնչութիւն չունին և թէ Մասնաժողովս որոշած է հանգանակութեան արդիւնքն իր միակ նպատակին գործածել:

Ի դիմաց հրամ. Թաղ. Խորհրդոյ Գատըքէօյի
Ատենադպիր
Մ. ՇԻՐԻՆԵԱՆ
Ատենապետ
Թ. ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Հիւանդանոցի Ընդհանուր Համարակալ Մեծ. Գրիգոր Էֆ. Թնկըեանէ (նախկին աշակերտ Ս. Ներսեսեան վարժարանի), ստացած ենք կէս Օսմ. ոսկի՝ յիշեալ վարժարանին նստարանաց շինութեան համար, որոյ վրայ խօսուած էր մեր երկուշաբթի աւուր յօդուածին մէջ:

ԿԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Ազգային ուսուցիչներն որք կը փափագին ունենալ սոյն կանոնագիրը, կրնան դիմել ի Զաքմաքճըլար, Պալենց գրատունը եւ ստանալ զայն:

Օտարին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ: Միջօրէին Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած հանդիսաւոր կերպիւ այդ մզկիթը գնաց և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ:

Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին իտալական դեսպանն, առաջին թարգմանն ու զինուորական կցորդը, պուլկարական գործակատար Պ. Տիմիթրօֆ, ֆրանսական դեսպանատան առաջին թարգմանը, ռումանացի Պ. Պավիանօ ու կինն, Օսմանեան Հանրային Պարտուց վարչական ժողովոյ անդամներէն Պ. Բրինսի, Ադրիանուպոլսոյ աւստրիական հիւպատոսն ու կինն և յիսուն չափ օտարազգի զբօսաշրջիկներ: Ներկայից ոմանք սենեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայսերական մեծարանաց:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Խալէպ երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Տէֆթէրխանէի ընդհանուր կալուածագրոց տնօրէնի օգնական Ազիզ Էֆէնտիի:

Բաքուզայի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս անուանեցաւ Մաքսուտ Էֆէնտի, օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Մալթայի:

Մալթայի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս անուանեցաւ Պահիր պէյ, օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Բաքուզայի:

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Տիմէթօքայի յունաց Մետրապոլիտ Տ. Ֆիլօնեօսի:

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ օսմանեան հպատակ վաճառական Պ. Ժագ Թալէրոյի:

Երկրորդ կարգի Շէֆաքաթ՝ Փարիզու դրամատէրներէն օսմանեան հպատակ Պ. Լէօնի կնոջ:

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ. — Աւստրիական կառավարութիւնն Երկաթէ Թագ պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Լիբանանու կառավարիչ Նաում փաշայի, Ֆրանց Ժոզէֆ պատուանշանի առաջին աստիճանը՝ Պետական Խորհրդոյ անդամներէն Ֆէրիտ պէյի և նոյն պատուանշանի երկրորդ աստիճանը՝ կայս. թիկնապահ տեղակալ Մէհմէտ Նէճիպ պէյի:

Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանաց գործածութիւնը:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Պ. Ալէքսանդր Սմէչին Բարիզի դեսպանատունը փոխադրուած է նոյն պաշտօնով, եւ իրեն յաջորդած է ի Կ. Պոլիս՝ նոյն դեսպանատան օգնական-քարտուղար Պ. Բօյ Մանսուրօֆ:

ԱԴՐ. ՊՈԼՍՈՅ անգլիական և իտալական հիւպատոսք մայրաքաղաքս եկած են:

ՕՍՄ. ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻ շէնքին շինութիւնն ստանձնելու համար կայս. կառավարութեան կողմէ հրաւիրուած իտալացի ճարտարապետը՝ Պ. տ'Արօնկօ՝ մայրաքաղաքս հասած է քանի մը օրէ ի վեր: Պ. տ'Արօնկօ իր պայմանագրին համաձայն՝ պիտի ստանայ տարեկան 20,000 ֆրանք:

ԽԱՀՈՒԷ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայած է որ խահուէի մշակութիւն կատարուի այն տեղերու մէջ, որոց դիրքն ու կլիման կը յարմարին: Կայս. սոյն իրատէն հաղորդուած է անտառաց, հանքաց և երկրագործութեան նախարարութեան, որ հրահանգ մը պատրաստած է: Նոյնպէս խահուէի մշակութեան եղանակին վրայ տեղեկութիւն ուզուած է Եէմէնի կուսակալութենէն: Միանգամայն տեղեկութիւն ուզուած է Պաղտատի, Ափրիկեան Տրիպոլսոյ, Տիարպէքիրի, Սուրիոյ, Հալէպի, Ադանայի ու Հիճազի նահանգներէն՝ այդ տեղերու կլիմային վրայ, որովհետեւ կը յուսացուի թէ այդ նահանգներու մէջ կարելի ըլլայ խահուէ մշակել:

ՆԷՕԼՕՂՕՍ յունական լրագիրը երէկ իր հաստատման 27րդ տարին աւարտելով, 28րդ տարին թեւակոխեց:

ՊՈԼՍՈՅ պատժական ատեանը երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց Հիւսէյին Աղիի անուն մարդ մը, որ ամբաստանուած էր թէ առանց ոև է հանգամանք ունենալու՝ երկրորդական վարժարանաց աշակերտներու յատուկ հագուստը կրած է:

ԿԱՐՆՈՅ երկրագործական քննիչը տեղեկագրած է անտառաց, հանքաց և երկրագործութեան նախարարութեան՝ թէ Պելճիքայի դրամատէրներէ կազմեալ ընկերութիւն մը հետամուտ է Կարնոյ մէջ շաքարի գործարան մը հաստատել, ըստ որում Կարնոյ հողն յարմարութիւն ունի ճակնդեղի մշակութեան: Նախարարութիւնը բացատրութիւն պահանջեր է Կարնոյ երկրագործական քննիչէն թէ այդ տեսակ գործարանի մը բանելու չափ ճակնդեղ կրնա՞յ հասցուիլ: Եթէ հասցուի, քանի՞ ղրուշի փոխարէն գործարանին պիտի վաճառուի և գործարանն ալ իր պատրաստած շաքարներու օխան քանի՞ ղրուշի պիտի ծախէ:

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ. — Երէկ առաւօտ Գապաթաշի առջեւ անգլիական երկու շոգենաւներ բաղխում մը ունեցան, հոսանքին պատճառաւ: Մին ծանրապէս ու միւսը թեթեւ կերպով վնասուեցան: Առաջնոյն նաւապետը շոգենաւը Գըրգուչէի առջեւ խրեցնել տուաւ: Երկու շոգենաւք Սուլինայէն կուգային արմտիք բեռցած:

ՍԷԼԱՆԻԿԻ գաւառական թերթը «Ճշմարտութեան Բացատրութիւնը» խորագրով հետեւեալը կը գրէ.

«Թայմս իր 15 յուլիս 1893 թուոյն մէջ Վիէննայի թղթակցէն ստացած հեռագրով մը ծանուցած էր թէ մէկ քանի հելլենացի աւազակներ կոխեր են ռուսաց վանքն յԱյնօրօղ և թէ կայս. [illegible] շոգենաւն այն կողմերը ղրկուեր է աւազակները հալածելու համար:

«Ինչպէս մեր անցեալ շաբթուան թուով ըսինք, այս զրոյց ծագում առած է մէկ քանի գործաւորաց կողմէ Այնօրօղի ռուսաց եկեղեցւոյն վրայ եղած յարձակումէ մը: Անմիջապէս ձեռք առնուած կարգապահական միջոցներու շնորհիւ, ոև է անկարգութեան տեղի չէ տրուած և հեղինակներն ձերբակալուած են: Թայմսի ըսածին պէս՝ աւազակները ռուսաց վանքը չեն կոխած:

«Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, ինչպէս նահանգին ամեն կողմերուն մէջ, Այնօրօղի ու շրջակայից մէջ ալ կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ:»

ՀԱՆՐԱՅԻՆ պարտուց վարչութիւնը մտադիր է Ֆրանսայէն վարպետներ բերելով հոս գինի պատրաստել տալ շամփանի դրութեամբ, որ Ֆրանսայի մէջ ի գործ կը դրուի: Այս ձեռնարկին համար 40-50 հազար ոսկւոյ ծախք մը կը հաշուի: Մտադրութիւն կայ գինիի այդ գործարանները հաստատել Այտընի, Ադրիանուպոլսոյ և Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգներուն մէջ:

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Ստոյգ կ'իմանանք թէ ի Պոլիս մետաքսի վաճառականութիւն ընող Պ. Փիուրիտիս եւ ընկերք 7400 ոսկի բացով սնանկացեր են: Պահանջատէրներէ միոյն խնդրանօք՝ ծովային առեւտրական դատարանը կնքել տուած է անոնց չորս վաճառատուները:

ՄՕՆԻԴԷՕՌ Օրիանթալ, որ շաբաթուան մը համար դադարման դատապարտուած էր, երէկուընէ վերսկսաւ հրատարակուիլ:

ՄՈՒԿԻ ՄԸ ՆԱԽՃԻՐԸ. — Ա՛խ, սա չարաճճի մուկերը. տուներու մէջ իրենց յարափոփոխական աւերները չեն բաւեր, անոնցմէ՝ ալ դուրս կ'երկնցունեն իրենց կրծող, հատցունող ակռաները: Լսա՞ծ էիք որ մուկ մը մարդու մը մահուան պատճառ ըլլայ. թերեւս չհաւատաք: Բայց հետեւեալ իրողութիւնը կը ցուցունէ ատիկա: Պաղչէքէօյի մէջ Նիքօլաքի անուն պարտիզպան մը ժամանակէ մը ի վեր կը տեսնէր որ իր սալորենիին կարմրուկ միրգերը քիչ քիչ կ'անհետանային. ուշադրութիւն ընելով, կը հասկնայ թէ այդ ծառին ծիրման պատճառը մուկ մըն էր որ ամեն օր կանոնաւորապէս կ'այցելէր սալորենիին: Պարտիզպանը կը սրտմտի, իր կորուսած սալորներուն վրէժը լուծելու և, մէկ կողմ մնացած հին ատրճանակով մը զինուած, մուկին կը սպասէ՝ ակնդէտ: Անասնիկը չուշանար, գլտորտիկելէն վեր կը շուլլուի ծառէն եւ երբ պիտի սկսէր իր փառաւոր խնճոյքին, յանկարծ պայթիւն մը կը լսուի եւ վար կը գլորի ծառէն:

Զարնուած էր մուկը:

Բայց արձակուած արճիճներէն մէկը ծառին զարնուելով՝ ետ կը դառնայ եւ հեք պարտիզպանին աչքին տակօքը կը վիրաւորէ: Վէրքը թէեւ ի սկզբան թեթեւ, բայց երթալով կը բորբոքի եւ խեղճ պարտիզպանը կը մեռնի:

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆՔ

Վաղը, կիրակի գիշեր, Թասուլեաճեան-Պէնկլեան թատերախումբը Մաքրիգիւղի Արօլօն թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ մեծ պատրաստութեամբ սիրուն վոտվիլ մը, ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԳԱՆՁԸ երեք արարուածով եւ ուրախարար մըն ալ դաւեչտ: Պ. եւ Տիկին Զօպանեան խումբին մէջ մտած ըլլալով՝ ներկայացումը սովորականէն աւելի յաջող ըլլալ կը խոստանայ:

ԹԷՓԷ-ՊԱՇԸ. — Իտալական օփէրային խումբ: Այս գիշեր Il Capitano Carlotta, և վաղը գիշեր՝ Il babbeo e l'Intrigante և La gran Via:

ՊՕՆՊՕՐՍԻԱ. — Իտալական օփէրային խումբ: Այս գիշեր Cavaleria Rusticana և վաղը գիշեր՝ Carmen, մասնակցութեամբ խումբին առաջին երգչուհի տիկին Չէչիլիա Ռոսսիի:

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ
ՀՆՏԱԽՏԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 4 Օգս. — Յուլիս 10էն 15, (Հ. Տ.), Կրոտնոյի կուսակալութեան մէջ հնտախտէ 25 անձինք բռնուելով, 12ը մեռան:

ՊՈՒՔՐԷՇ. — Պրայլայի նաւահանգիստի բանւորներուն մէջ կասկածելի հիւանդութեամբ հինգ անձինք մեռած ըլլալով, քննութեամբ հասկցուեցաւ թէ հնտախտ չէ:

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐ. — Իզմիրէ եկող նաւեր հնգօրեայ քառանդինայի ենթարկեցան:

ԱԹԷՆՔ. — Աւստրիայէն և Հունգարիայէն եկողներն երեքօրեայ բժշկական հսկողութեան ենթարկեցան:

ՊԱՆԿՔՕՔ, 3. — Պաշարումը վերցաւ այսօր: Ֆրանսական դեսպանը կը դառնայ հոս:

ՓԱՐԻԶ. — Բէռ-Լաշէզի թիւնէլին մէջ երկաթուղւոյ արկածէն վիրաւորուած են 59 անձինք, բայց ոչ ծանրապէս:

ՇԻԿԱԿՕ. — Արծաթի Համաժողովն ընդունեց յանձնաժողովոյն տեղեկագիրն, որ կ'ըսէ թէ Միացեալ Նահանգաց դրամական որոշմունք կախում ունենալու չեն օտար Տէրութեանց որոշումներէն: Արդի տագնապին դէմ միակ դարմանն է ոսկի և արծաթ ամեն դրամներն ընդունիլ, երկու մետաղներուն մէջ 1 առ 16 համեմատութիւնը պահելով միշտ: Արդի վիճակը վերագրելի չէ՝ ամեն ամիս հրապարակէն կառավարութեան հաշուոյն արծաթ գնելու դրութեան:

ԼՈՆՏՈՆ. — Երկմետաղեան ժողովոյ մը մէջ, որ լորտ-քաղաքապետին նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ քաղաքային պաշտօնատան մէջ, Պ. Պալֆուր ցոյց տուաւ երկմետաղեան դրութեան առաւելութիւններն ոսկեդրամի դրութեան վրայ, միջազգային գործածութեան և հաստատութեան տեսակէտներով:

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 23 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ		
3 ամիս Լոնտրայի վրայ		109 ¼
3 » Փարիզի	»	23 02¼
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՈՆՍՕԼԻՏԷ		
Երէկ իրիկուն գոց. (Միաց. Դ. Սէրի)		23 37
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	23 37
Կէս օրին		23 36¼
Թոմփիլաթր Օսմանիյէ երէկ իրիկուն		— —
» ժամ 5ին		— —
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ		
Փոխառ. Թիւն Սէրի		54 50
»	»	33 25
»	»	24 35
ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ		
Սօսիյէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	— —
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	7 30
Պանք տը Փօնս	» »	3 —
Օս. Շանժ է վալէօր	» »	2 10
Րէժի	Օսմ. Ոսկի	16 26
Թրամուէյ	» »	582 ½
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	300
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	86 62½
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի		47

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 4 Օգոստոս	
Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 62
» » 4½ %	104 15
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Դ.	22 07
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	481 87
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	444 50
Օսմանեան Երկաթուղի	87
» Րէժիի բաժնեթուղթք	383 12
Պանք Օթօման	571 25
Քրէտի Լիօնէ	778 75
Իտալական Ռանթ 5 %	86 73
Եգիպտական միացեալ	505
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 280
Օսմանիյէ Օսմանեան քոնսօլիտէ)	406 87
ԼՈՆՏՈՆ, 4 Օգոստոս	
Անգլ. քոնսօլիտէ	98 43
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 75
» » » Ա.	51 50
» » » Բ.	33 25
» » » Գ.	22 75
Օսմ. փոխառութիւն 1871	96 75
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆանս Լօն)	95 25
Պանք Օթօման	12 75
Այտընի երկաթուղի	12
Դասապայի երկաթուղի	13
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)	99 75
» առանձ. (Բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլտ)	102
Հելլենական 5 %	35 50
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 474

ԶԲՕՍԱՆՔ ԲԺՇԿԻՆ

(Շար. Երէկի Թիւէն)

Կարգը կուգայ Ալեքսանդր Տիւմա հօր, միշտ կորիկ, միշտ միամիտ: Իր կրից սաստկութիւնը չարգիլեր Անթօնիի հեղինակը շատ կոր ըլլալէ. իր հասակը չցուցներ իր գիրութիւնը՝ իր հանճարի մրցակիցներուն պէս և սակայն անոնց չափ ծանր է: Կանոն ըրած է իրեն մէկին տեղ երեք պիֆթէք ապսպրել. այսպէս նաեւ ուրիշ կերակուրներու համար:

Պ. Սանտօ կուշտուկուռ կը ճաշէ, Պ. Սէնդ-Պէօվ իր բաճկոնին խորհրդաւոր այծեամաղին տակէն կը տեսնէ կորիկ, գիրուկ փորին ուռճանալը: Պ. Ֆրէտէրիք Լըմէդր Ռոպէր Մաքէրի կարմիր բանդալոնը ճղելու կը լեցունէ, և չերեւար որ իր քաշած անհանգստութիւնները զինք նիհարցուցած ըլլան: Ընդհակառա՛կն:

Իսկ Պալզագ աւելի գերան մ'է քան թէ մարդ մը: Երեք հոգի իրարու ձեռքէ բռնելով չեն կրնար զայն ընդգրկել, ժամ մը պէտք է իր բոլորտիքը շրջան մը կատարելու. ստիպուած է շրջանակ գնել տալ իր շուրջը, տակառի մը պէս, այն վախով որ չըլլայ պայթի իր մորթին տակ»:

Լապլաշ անուն նշանաւոր երգիչն՝ երեք մարդու տեղ վճարել կուտար բոլոր հանրային կառքերուն մէջ. եթէ նոր կամուրջի մը տոկունութիւնը հասկնալ ուզէին, անուանի երգիչը անգամ մը վրայէն անցունել կուտային. Թատրոնի բոլոր տախտակամածները կը ջախջախէր, և չէր կրնար իր արուեստը գործադրել՝ բայց եթէ ամենահաստ կաղնիի տախտակամածներու կամ քարաշէն հաստատ սալայատակներու վրայ. իր ծանրութիւնը չափազանց փղի մը ծանրութիւնն էր:

Ինչպէս վերը յիշեցինք, Լորտ Պայրըն շատ կ'աշխատէր ինքզինք նիհարցնելու և եթէ ի դէպ ժամու մեռած չըլլար շատ պարարտ պիտի ըլլար ապագային, զի գիրութիւնը իրեն յարմարէր, ինչպէս մարմնամարզի սիրահարի մը: Այնպէս կը մրմնջէր Պայրըն որ բանաստեղծները նիհար ըլլալու են և անշօշափելի Մուսայք տասնհինգ օրը անգամ մը նշաշաքար [illegible] մը միայն կը ծծեն. ինք՝ քացախ կը խմէր և կիտրոն կուտէր, միամիտ այդ մեծ բանաստեղծը և աւաղ ազնուականը:

Եօժէն Սիւ, որ Պայրընի գաղափարները ընդունած էր, ինքն ալ մեծցաւ կ'իմանար տեսնելով որ «իր հանճար՝ ստամոքին մէջ կ'իյնար»:

* *

Արդի գրողներուն մէջ չկա՞ն սակայն գեր մարդիկ, որ հեռուներն երթանք: Յիշենք նախ երեկուան վախճանեալ մը, մեծանուն Րընանը որ ո՛չ սակաւ կը փայլէր գիրութեամբ: Հապա հի՞ տը Մօբասան, Ֆլօպէր և Ֆրանսիսք Սարսէյ, Սարտու, Զօլա և Տոտէ: Այս վերջին երկուքները ի սկզբան ճգնաւորի նիհարութիւն ունէին: Լապիշ, Մէյլաք, Էմիլ Օժիէ անհանգիստ չպիտի՞ ըլլային սրդ հօք նոյն հագուստներու մէջ իրենց գաղղիական ծիծաղը առատօրէն թող տալու առթին:

Սակայն պէտք է ընդունիլ նոյն իսկ կողմէի հետ թէ նիհար հանճարներ ալ կան. Լամարթին, Միւսէ, Ալֆրէտ տը Վինիի և մի քանի ուրիշներ: «Սակայն պէտք է գիտել թէ բոլոր այս պարծանքներ որոնց ոսկորները մորթերը ծակելու չափ ցցուած են, [illegible] կամ Կէօթէի Վէրթէրի գերդաստանին երազողներն են, ինչ որ նպաստաւոր չէ փորի զարգացման»:

ՏՈՔԹ. Ռ. ՌՈԲԻՆՍՕՆ

ԵՆԿԻՒՐԻԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Դ. ՃԱՌԱԳԻՐ

ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ԱՏԵՆԻ ԴԱՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂԻՆ

(Շար. Երէկի Թիւէն)

Այդ ազգարարութիւններէ տասներկուքը Ժիրայրի յանձներ է Եվէրէկ տանելու համար և մէկ մասն ալ իրեն քով պահեր է: Մնացեալներն իրենց յանձներ է և իրենք ալ Կեսարիա վերադառնալով՝ այդ ազգարարութեանց տասներկուքը Փափազեան Քէրովբէի տուեր են: Ինք՝ Ճէպէճիլիքեան Յակոբի տան մէջ Արզմանօղլը Յովհաննէսը կոչելով միացեալ ազգարարութիւններն անոր յանձներ և պատուիրեր է որ Գարաբարսեղօղլը Հաճի Դանիէլի և Զօլաքեան Յակոբի հետ փակցնեն գալ և ասոնք ալ ըստ այնմ գործադրեր են:

Եղած հարցման մը պատասխանելով՝ ըսած է թէ Զօլաքեան Յակոբին համար առնուած րէվոլվէրը՝ Ճէպէճիլիքեան Յակոբ առած է և ոչ թէ ինք: Այս վերջինը ըսեր է թէ Ռուբէն կուզէ րէվոլվէր մը գնել Զօլաքեանի համար և թէ դրամ տալով իր քով գտնուած րէվոլվէրը յանձնէ: Ինք ըստ այնմ յանձներ է զէնքը, սակայն չը գիտեր թէ այդ դրամը ընկերութեան ստակէ՞ն է թէ ոչ: Խռովարարական ընկերութեան համար, Քիւչէճ Եազըճօղլը Գրիգորի կնիք մը փորագրել տալ որոշուեր է և ըստ այնմ Ճէվահիրճեան Ռուբէնի կողմէ տրուած օրինակի մը վրայ կնիք մը փորագրել տրուեր և ստակը ընկերութեան սնտուկէն վճարուեր է:

Դանիէլ քահանայ հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք ընկերութեան անդամակցած չէ: Իր գտնուած վանքն՝ անցորդ դարձողներու համար բաց ըլլալով, շատ մարդիկ կուգան ու ամիսներով կը մնան: Անտոն Ռշտունին ալ իբրեւ հիւր գալով՝ իբրեւ եկեղեցւոյ սպասաւոր ժամանակ մը մնացեր է վանքին մէջ և եկող գացողներու հետ տեսնուեր է, սակայն խռովարարական գործառնութեանց ու խորհրդակցութեանց վրայ իրեն տեղեկութիւն չեն տուեր: Ինքն ալ չկրնալով բան մը իմանալ կարծեր է թէ առեւտուրի վրայ կը խօսին: Ռշտունին վանքը մնալու համար ինք ո՛չ վարձք ընդուներ է և ոչ պայման մը և ազգարարութեանց և այլ գործերէ բնաւ տեղեկութիւն չունի:

Հարցուեցաւ Դանիէլ քահանայի թէ երբ կառավարութեան կողմէ եկած պաշտօնեայք Ռշտունիի հագուստները, զէնքերն ու թուղթերը խուզարկեր են, ի՞նչ պատճառաւ նախ ուրացեր եւ յետոյ խոստովանելով պահուած տեղերնուն հաներ է: Դանիէլ քահանայ պատասխանեց թէ ինք ո՛չ ուրացեր եւ ոչ խոստովաներ է: Խուզարկիչ պաշտօնէից կողմէ եղած ճնշման վրայ՝ ինքն ալ վանքին սպասաւորները՝ Աւետիսն ու Յովհաննէսը ճնշելով, այդ գոյքերը պահուած տեղէն երեւան հաներ են:

Հարցուեցաւ իրեն թէ սպասաւորք առանց իրեն իմաց տալու ու հաւանութեան առնելու կրնայի՞ն վանքին մէջ այդ կարգի կասկածելի հիւրերու այս տեսակ մէկ ծառայութիւնը կատարել: Դանիէլ քահանայ պատասխանելով որ վանքին սպասաւորները պարտական են հիւրերուն ծառայել եւ թէ ինք այդ մասին տեղեկութիւն մը չունի, պնդեց իր ուրացման վրայ:

Դանիէլ քահանայի արձանագրեալ յայտարարութիւնը կարդացուեցաւ, ուր ըսած էր թէ Կեսարացի Ճէպէճիլիքեան Յակոբ եւ ուրիշ անձ մը, որուն անունը չգիտեր, յանձնարարութեան վրայ, չորս ձիաւորներով, զորս նոյնպէս չճանչնար, բերուած Անտոն Ռշտունին վանքին մէջ ընդուներ է: Ասոր վրայ ի Կեսարիա լուր ղրկուելով Կեսարիայէն Տէօքմէճեան Բարսեղ եկեր է: Ռշտունի ըսեր է թէ Աթէնքի Հնչակեան ապստամբական խումբին կողմէ պաշտօնով եկած է եւ թէ խումբին նպատակն է հայերը զրգռել յապստամբութիւն օսմ. կայս. կառավարութեան դէմ: Ռշտունի վկայական մը ցոյց տուեր է, զոր կեսարացիք Մարզուան ղրկեր են ստուգութիւնը վաւերացնելու համար և այդ վկայական վաւերացուելով վերադարձուեր է: Անկէ յետոյ Տէօքմէճեան Բարսեղ և ընկերները՝ Ճէպէճիլիքեան Յակոբ, Ալաճաճեան Կարապետ, Ճէվահիրճեան Ռուբէն, Փափազեան Քէրովբէ, Կէմէրէկցի Ժիրայր, Պալըգօղլը Բէնկօ Յակոբ և Շուաջ երբեմն վանքին մէջ գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարեր են խռովարարական ընկերութիւնը տարածելու համար: Ինք չգիտեր թէ ինչ բանի վրայ կը խօսին, որովհետեւ իրենց քով չեն նստեցներ եղեր: Իրիկուն մը իրեն անծանօթ մարդ մը նամակ մը և ազգարարութիւնները բերելով յանձներ է Ռշտունիին: Ըսեր է թէ այդ ազգարարութիւնները Մարզուանէն եղջղատ, անտի ի Կէմէրէկ և անկից ալ վանք ղրկուեր են: Ազգարարութիւնները ժամանելուն Ռշտունիի կողմէ Գասապ Յովհանօղլը Մամաս միջոցաւ ի Կեսարիա ղրկուած լուրի մը վրայ, Տէօքմէճեան Բարսեղ ու Ճէվահիրճեան Ռուբէն վանք եկեր են: Ռշտունի ազգարարութիւններէն բազմաթիւ օրինակներ տուեր է անոնց՝ Կեսարիոյ մէջ փակցնելու համար: Մէկ մասը Յակոբ Բէնկօ ձեռօք Թալաս ղրկեր է, մէկ մասը՝ Ժիրայրի ձեռօք՝ յԷվէրէկ: Ժիրայր՝ Մամասն ու վանքին սպասաւոր Նշանը իրեն հետ Էվէրէկ տանելով յետոյ վերադարձեր են: Լսելով որ ազգարարութեան դէպքն երեւան եկած է, թէ ընկերութեան՝ Թալասի անդամներէն մէկ քանին ձերբակալուելով կառավարութիւնը խռովարարական ընկերութեան հաստատման մասին կատարեալ տեղեկութիւն առած է, խուզարկութեան համար եկած կառավարական պաշտօնէից ներսուն բան մը յայտնի չէ ըրեր: Ռշտունի ու Կիւլպէնկ ձերբակալուելով, առաջինը նամակ մը գրեր և թուղթերն ու գոյքերն ուզեր է: Դանիէլ քահանայ այդ նամակին վրայ՝ վախնալով նախ ուրացեր ու բան մը չը գիտնալ ձեւացուցեր է, սակայն նկատելով որ գործն երեւան եկած է և կարելի չէ ծածկել, Ռշտունիի գոյքերն ու թուղթերը պահուած տեղէն հանելով յանձներ է: Ռշտունի վանքը եկողներուն ու ընկերութեան անդամակիցներուն՝ կանոնագիրն ու հրահանգը կարդալով զանոնք կը գրգռէ եղեր: Հաճիօղլը Փանոս վանք գալով ըսեր է թէ աղանդքի թղթատարը զարկած են և թէ Աճէմ Բարսեղօղլըի գործերը պարունակող կենսագրութիւնը գրած է:

Դանիէլ քահանայ գործեալ հարցաքննուելով ըսաւ թէ այդ յայտարարութիւնները ըրած է իր ձերբակալուելէն յետոյ, վախէն մտատանջութեան մէջ գտնուած պահուն, որով ըսածը չէ գիտցեր: Դանիէլ քահանայ այսպէս պնդած է իր ուրացմանը վրայ:

Հարցուեցաւ իրեն թէ Կիւլպէնկին կենսագրութիւնն ի՞նչ գրած էր թէ ոչ և թէ այդ թուղթին մէջ խռովարարական ընկերութեան, Հայաստան կազմակերպելու ինչպէս նաեւ աւազակութեան վերաբերեալ կէտեր կա՞յին թէ ոչ: Դանիէլ քահանայ ըսաւ թէ Կիւլպէնկ շատ աղաչած ու թախանձած ըլլալով, ինք գրած էր այդ կենսագրութիւնը և շատ մը խրատներ տուած էր թէ ասոնք անպատշաճ փորձանքներ են: Դանիէլ քահանայ յարելով որ խռովարարական գործոց մասին տեղեկութիւն ու մասնակցութիւն չունի, հաստատուն մնաց ուրացմանը վրայ:

Ամբաստանեալներէ Գասապ Մամաս հարցաքննուելով ըսաւ թէ Տէօքմէճեան Բարսեղի ու Ճէվահիրճեան Ռուբէնի թելադրութեամբ ընկերութեան անդամակցած էր և ընկերութեան երթեւեկութեան գործերուն կը ծառայէր: Օր մը որսի եկած էր որսի զէնքով, երբ Տէօքմէճեան Բարսեղ ըսեր է իրեն որ վանքը գտնուող անձ մը Թալաս տանի և ինքն ալ Թալաս տարեր է վանքը գտնուող Անտոն Ռշտունին: Ուրիշ օր մը Ռշտունի զինքը Կեսարիա ղրկեր է Տէօքմէճեան Բարսեղն և թուրքերէն գիտցող մարդ մը վանք տանելու համար: Ինքն ալ այս լուրը տուեր է Տէօքմէճեան Բարսեղի ու անոր ընկերներուն: Ռշտունիի հետ մէկտեղ երթալուն՝ իր հետ գտնուած զէնքը որսի զէնք էր և ուրիշ զէնք չունէր:

Աճէմ Բարսեղօղլը Կիւլպէնկ հարցաքննուելով ըսեր է թէ նախապէս վանքին մէջ Ռշտունիի հետ տեսնուելով, Ռշտունի զինքը խաբեր է թէ իրեն օգնական պիտի ընէ և ինք ալ աղքատ ըլլալով՝ խռովարարական ընկերութեան անդամակցեր է: Ռշտունի ըսեր է թէ Աթէնքի խումբէն ամսական մը յատկացնել պիտի տայ իրեն: Այս խոստման ու թելադրութեան վրայ ինքն ալ Դանիէլ քահանայի պատրաստել տուեր է կենսագրութիւն մը՝ իրեն անձին վերագրելով ամեն անկից իմացած ոճիրները: Ռշտունիի տուած ազգարարութիւնները՝ Գարապիւյուքօղլը Յովհաննէսի հետ Թալասի ու Սթեֆիէնէ գիւղերը տանելով փակցուցեր է:

Արգման օղլը Յովհաննէս հարցաքըննուելով ըսաւ թէ խռովարարական ընկերութեան անդամ է։ Փափազեան Քերովբէի, Ճէվահիրճեան Ռուբէնի, Ճէպիտճիլիքեան Յակոբի, Տէօրմէնճեան Բարսեղի, եւ Ալաճաճեան Կարապետի հրահանգով Մարզուան գացեր է անոնց կողմէ տըրուած նամակ մը Պուղտայ Բազարի մէջ մարդու մը յանձնելու համար։ Այդ մարդը գտնելով նամակը տուեր է եւ գիշեր ատեն իր գտնուած իջեւանէն զինքը առնելով ապարանք մը տարեր են, ուր հինգ-տասը մարդեր նստած կը տեսնուէին եւ հոն իմացեր է որ մեծերուն անունը Մինէ ու Վահրամ է։ Այդ անձինք իր չհասկըցած մէկ լեզուաւ մը կը խօսէին եղեր, որով չէ կրցեր հասկնալ թէ ի՛նչ բանի վըրայ կը խօսէին։ Նոյնպէս չգիտեր թէ ի՛նչ անունն այն անձին, որուն տարած էր նամակը։ Ազդարարութիւնները՝ Ճէպիտճիլիքեան Յակոբի տան մէջ՝ Տէօրմէնճեան Բարսեղի ձեռքէն ստացեր է եւ Բարսեղի պատուէրին համաձայն, առաջարկեր է Գարա Բարսեղօղլը Դանիէլի ու Զօլաքեան Յակոբի, որ իրեն ընկերանան, սակայն ասոնք ըսելով որ գործ ունին, չեն գացեր։ Ուստի ինքն ալ միայնակ փակցուցեր է այդ ազդարարութիւնները։

Դատարանը յիշեցնել տուաւ Արգմանօղլը Յովհաննէսի՝ հարցաքննութեան պահուն ըրած յայտարարութիւնը, թէ Մարզուան գացած ատեն իրեն տրուած նամակը Փափազեան Քերովբէի կողմէ ուղղուած է ի Մարզուան Փափազեան Մկրտիչի, թէ նամակն այդ Մկրտիչին տարած էր եւ Մկրտիչ զինքը նախ իր տունն եւ յետոյ գիշեր ատեն ապարանք մը տարած էր, ուր կը գտնուէին Թումաեան Արթին էֆէնտի, Անդրանիկ, որուն մականունը չգիտեր, Եոզղատէն Բէչճեան Միսաք, Սունգուրլըէն՝ Կարապետ, Ամասիայէն՝ Միհրան, Զօրումէն՝ Միհրան, եւ Սեբաստիայէն ու Եւդոկիայէն՝ մէկ մէկ մարդ, թէ իւրաքանչիւրը յանձներ է իրեն քով եղած նամակը, թէ զինքը ժողովին մէջ չընդունելով որոշեր են որ միայն քովերնին նստի, թէ երեք օր իրեք գիշեր կատարուած խորհրդակցութեանց ներկայ գտնուեր է, սակայն ժողովին մէջ հայերէն ու անգլիերէն խօսուած ըլլալով չէ կրցեր հասկնալ թէ ի՛նչ բանի վրայ կը խօսին, թէ ասոնց կողմէ իրեն տրուած թուղթը Կեսարիա տարեր է, թէ այդ ժողովին նախագահեր է Թումաեան եւ Անդրանիկ քարտուղարութիւն ըրեր է, թէ իւրաքանչիւր երեսփոխան ընկերութեան յատուկ մէկ մէկ անուն ունենալով, իրեն անունն ալ Հրանտ դրեր են, թէ Կեսարիոյ մէջ՝ ազդարարութիւնները Գարա Բարսեղօղլը Դանիէլի հետ փակցուցած է եւ թէ իր վրան կը կրէ եղեր՝ Ճէպիտճիլիքեան Յակոբէն գնած րէվոլվէր մը։

Արգմանօղլը Յովհաննէս պատասխանեց թէ Մարզուան երթալուն չը գիտնալով որ իրեն տրուած նամակն ո՛ւր պիտի յանձնէ, հարցուցեր է Փափազեան Քերովբէի, որ անունն չըսելով, պատասխաներ է թէ ի Մարզուան Պուղտայ Չարշուսը՝ այդ նամակին հասցէն կարդացնել տալով, ցոյց տըրուելիք անձին յանձնէ։ Ինք ըստ այնմ նամակը յանձներ է ցոյց տրուած անձին․ խռովարարական ժողովոյ ապարանքը ղըրկուելով չէ կրցեր իմանալ հասցէին անունը։ Թէեւ Եոզղատէ եկող Բէչճեան Միսաքի եւ Սունգուրլուէն եկող Կարապետի հետ վերադարձեր է, սակայն հոն ներկայ գըտնուող միւս անձանց անունները չը գիտեր։ Միայն ի լուր իմացեր է թէ խռովարարական ժողովին նախագահող ու քարտուղարութիւն ընող Մինէ ու Վահրամ անձանց անունները՝ Թումաեան եւ Անդրանիկ են, սակայն չը գիտեր թէ ասոնց բուն իսկ անուններն ասո՞նք են թէ ոչ եւ եթէ զանոնք տեսնէ՝ պիտի կրնա՞յ ճանչնալ։ Ազդարարութիւնները փակցունելու ատեն ընկեր չունէր եւ այդ մասին հարցաքննութեան պահուն ըրած յայտարարութիւնն, որ դատարանին առջեւ ըրածին հակառակն է, հարցաքննիչ դատաւորի քարտուղարն իր կողմէ գրած է միւս ամբաստանեալներէ առած տեղեկութեանց վրայ։

Գարա Բարսեղօղլը Դանիէլ հարցաքըննուելով ըսաւ թէ ինք ընկերութեան անդամ չէ եւ թէ ազդարարութեանց փակցուելէն տեղեկութիւն չունի։

Ասոր արձանագրեալ յայտարարութիւնը կարդացուեցաւ, ուր ըսուած էր թէ Ճէպիտճիլիքեան Յակոբի թելադրութեամբ ընկերութեան անդամակցած էր, թէ այդ Յակոբի ու Տէօրմէնճեան Բարսեղի հրամանաւ եւ Արգմանօղլը Յովհաննէսի հետ Կեսարիոյ մէջ ազդարարութիւնները փակցուցած էին, թէ Արգմանօղլը Յովհաննէսի քով՝ ատրճանակ մը կը գտնուէր եւ թէ ազդարարութեանց իմաստին վրայ տեղեկութիւն չունէր։

Հարցուեցաւ Դանիէլի թէ ի՛նչ պիտի պատասխանէր։ Դանիէլ ըսելով որ հարցաքննութեան պահուն ցուրտին սաստկութենէն ինչ ըսելիքը չէր գիտցած, իր յանցանքը ուրացաւ։

Գարաքիլիսէօղլը Յովհաննէս հարցաքննուելով ըսաւ թէ Ուչանի ու ինք վանքին սպասաւորներէն ըլլալով պարտաւոր էին հպատակիլ Դանիէլ քահանայի, ուստի անկից առած հրամանի մը վրայ Աճէմ Բարսեղօղլը Կիւլպէնկի հետ Սթէֆէնէի ու Թալըսի գիւղերու մզկիթներու դրանց վրայ փակցուցած էին այն չորս ազդարարութիւնները, զորս Դանիէլ քահանայ ու Ուչանի իրենց տուած էին։ Դանիէլ քահանայ ու Ուչանի միանալով դուռը կը գոցէին ու գաղտնի կը խօսակցէին։ Փանոս, Կիւլպէնկ եւ ուրիշ մէկ քանի անձեր վանքը գալով ասոնց հետ կը տեսակցէին։

Դանիէլ քահանայ իրեն ուղղեալ հարցման մը պատասխանելով ըսաւ որ այդ անձին այդ տեսակ հրաման մը տուած չէ։

Գույճէօղլը Աւետիս հարցաքննուելով ըսաւ թէ Գարաքիլիսէօղլը Յովհաննէս ու Կիւլպէնկ Թալըսի ու Սթէֆէնէ գիւղերուն մէջ ազդարարութիւն փակցուցեր են։ Վանքին Դանիէլ քահանան, որուն հրամանին հնազանդելու պարտական էր, հըրամայեր է իրեն՝ Ուչանիի զէնքերը, հագուստներն ու թուղթերը տոպրակի մը մէջ դնելով գետինը թաղել եւ ինք ալ այդ հըրամանը գործադրեր է։ Կառավարութեան կողմէ խուզարկութեան համար պաշտօնեայք գալուն, քահանան այդ նիւթերը հաներ ու յանձներ է։ Աւելորդ յարեց թէ ինք բնաւ մասնակցութիւն չունի եւ ոչինչ գործած է։

Քիւրքճի Էսայիօղլը Գրիգոր հարցաքըննուեցաւ եւ ըսաւ թէ ինք ընկերութեան վրայ տեղեկութիւն ու անոր հետ մասնակցութիւն չունի եւ թէ Տէօրմէնճեան Բարսեղի կողմէ տրուած օրինակի մը համաձայն հայերէն բառերով կնիք մը փորագրած է՝ մէկուկէս Մէճիտիյէ վարձքով։ Այդ բառերուն իմաստը չը գիտեր եւ ոչ ալ ինչ բանի համար փորագրուած ըլլալը։

Հարցման մը պատասխանելով ըսաւ որ ինք Ճէվահիրճեան Ռուբէնը չէ տեսած, թէ օրինակը Բարսեղ իրեն տուած է եւ թէ հայերէն չգիտնալով, բան մը չէ հասկցած կնիքին պարունակութենէն։

Տիրուսօղլը կառապան Յովհաննէս հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք ընկերութենէն ո եւ է տեղեկութիւն չունի եւ թէ անհիմն է որ Մարզուանի, Կեսարիոյ ու Եոզղատի միջեւ խռովարարական բանակցութեանց միջնորդ եղած ըլլայ։ Միայն Փափազեան Քերովբէ՝ իր ազգականներէն՝ ի Մարզուան Մկրտիչ Փափազեանի տրուելու համար երկու անգամ նամակներ տուեր է զորս տարեր ու յանձներ է։

Ասոր հարցաքննութեան պահուն ըրած յայտարարութիւնները կարդացուելով հասկցուած է թէ ամսական երկու ղրուշով ի Զօրում ընկերութեան անդամ կարգուած է, թէ Կեսարիա գալուն Փափազեան Քերովբէ իրեն նամակ մը յանձներ է ի Մարզուան Փափազեան Մկրտիչի յանձնելու համար, թէ այդ նամակը իր գրպանին մէջ պահելով տարեր ու Մկրտիչի յանձներ է, թէ Մկրտիչ իրեն տուեր է Հնչակեան հինգ լրագիրներ՝ Քերովբէի յանձնելու համար եւ ինք ալ յանձներ է զայն Քերովբէի, թէ յետոյ Զօրումէն Գարամանեան Արթինի կողմէ իրեն տրուած Հընչակեան տասը լրագիրներն եւ ընկերութեան յատուկ տասը տետրակներ յանձներ է ի Եոզղատ հայոց վարժարանի ուսուցիչ Սենեքերիմի, եւ թէ այս վերջնոյն տուած Հնչակեան հինգ լրագիրները Քերովբէ Փափազեանի յանձներ է։

Կրկին անգամ հարցաքննուելով պնդեց թէ մասնակցութիւն ու տեղեկութիւն չունի եւ թէ Փափազեան Քերովբէի՝ Փափազեան Մկրտիչի հետ յարաբերութիւն ունենալն հասկցուելուն առթիւ հարցաքննութեան մէջ իր ըրած յայտարարութիւնք ըստ այնմ գրուած էին։

Հարցուեցաւ իրեն թէ ի՛նչ առիթով գրուած էր թէ ինք Զօրումի մէջ ընկերութեան մասնակցեր է եւ ի Զօրում՝ Գարամանեան Արթինի եւ ի Եոզղատ՝ Սենեքերիմի միջեւ ո՛ր եղանակաւ թղթակցութեանց միջնորդ եղած է։ Առ այդ ո եւ է պատճառ չը կրնալով ցոյց տալ, լռութիւն պահեց։

Զօլաքեան Յակոբ հարցաքննուելով ըսաւ թէ Ճէպիտճիլիքեան Յակոբի ըսեր է որ աժան գնով ատրճանակ մը եթէ ձեռք անցընէ, առնու։ Ճէպիտճիլիքեան ըսեր է իրեն թէ Ճէվահիրճեան Ռուբէնի քով երկու ու կէս ոսկիոյ ատրճանակ մը կայ, զոր կրնայ առնուլ։ Այդ ատրճանակը գըներ է դրամը մաս առ մաս վճարելու պայմանաւ եւ ոչ թէ ընկերութեան դրամով։

Հարցաքննութեան պահուն ըրած յայտարարութիւններն, որք արձանագրուած են, կարդացուելով հասկցուեցաւ թէ ատրճանակը Ճէվահիրճեան Ռուբէնի կողմէ իրեն տրուած էր՝ դրամը ընկերութեան սնտուկէն վճարուելու եւ ընկերութեան իւրաքանչիւր անդամոց յատուկ պարտականութիւններն ի գործ դրուելու պայմանաւ։

Կրկին անգամ հարցաքննուելով ըսաւ թէ այդ ատրճանակը գնած էր՝ ստակը Ճէվահիրճեան Ռուբէնի պարտական ըլլալու պայմանաւ եւ թէ ընկերութենէն ո եւ է տեղեկութիւն չունի։

Օրը տարաժամ ըլլալով դատին շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ ամսոյս 13ի հինգշաբթի օրուան։ Ամբաստանեալք բանտը վերադարձուեցան։

6 Զիլգատէ 1310
10 մայիս 309

Անդամք
Ալի, Ահմէտ Թէվֆիգ, Օննիկ, Եօրկի
Քարտուղար Նախագահ
Գամիս Հիւսէյին-Հիւսնի

⁂

Որոշեալ օրն Արգմանօղլը Յովհաննէս զատ, միւս բոլոր ամբաստանեալք բանտէն բերուելով, դատն սկսաւ ի ներկայութեան ամբաստանելոց բոլորին փաստաբաններուն՝ Ալաճեան Գէորգ, Ալաճեան Մամաս, Շահինեան Կարապետ, Իզզէթ, Շամլըեան Արթին, Ազիզեան, Նազըմ, Եոզղատլը Նազարէթ, Լազարքի եւ Չէչճեան Յակոբ էֆէնտիներու։ Ներկայ էր նաեւ ընդհանուր դատախազ Մէհմէտ Արիֆ պէյ։

Կարդացուեցաւ բանտի տնօրէնին մէկ գիրն որով կը ծանուցանէր թէ Արգմանօղլը Յովհաննէս ջերմէ տառապելով չէ կըրցած դատարան գալ։ Ընդհանուր դատախազին կարծիքն հարցուելով պահանջեց որ ներկայ եղողներու հարցաքննութիւններն ու դատաստանը շարունակուի, ըստ որում դատարանը տակաւին ամբաստանելոց հարցաքննութեամբը կը զբաղի։ Այս պահանջ յարմար դատուելով հրապարակային դատաստանն սկսաւ։ Ատենադպիրը կարդաց նախորդ նստի ատենագրութիւնը։

Ամբաստանեալներէ Թալասցի Քէրթմանօղլը Գարօ հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք ի Թալաս խռովարարական ընկերութեան անդամակցած էր հանգուցեալ Արապեան Սարգիսի միջոցաւ։ Մէկ քանի անձեր ալ իրեն թելադրութեամբ ընկերութեան անդամակցած էին։ Իրմէ յետոյ ժամագործ Տապպաղեան Յակոբ, Կիւրինեան Կարապետ, Սիմոնօղլը Արթին եւ շատ մը անձինք անդամակցած էին ընկերութեան։

Հարցուեցաւ իրեն թէ ընկերութեան անդամակցողներէն մուտքի ու ամսականի համար դրամներ առնուելով՝ անկից գոյացած դրամով ինչպէս նաեւ ընկերութեան անդամներուն՝ յատուկ ընկերութեան աւազակութիւն ու աւարութիւն ընել տալով, այդ կերպիւ ձեռք բերուած դրամէն ու գոյքերէն ընկերութեան անդամներուն զէնք ու հրանիւթ առնելու համար խորհրդակցութիւններ կատարա՞ծ էին թէ ոչ, թէ փաստաբան Արսէն, Փանոս ու Կիւլպէնկ Թալասի ընկերութեան անդամնե՞րէն են թէ ոչ, եւ թէ, ինչպէս վերը յիշուած է, հաւաքուած նպաստներէն ու գողցուած գոյքերու արժէքէն Մարթինի հրացան մը եւ մաս մը փամփուշտ առնուելով Եաղուպօղլը Փանոսի տրո՞ւած է թէ ոչ։

Պատասխանեց թէ այդ կարգի խորհրդակցութիւն կատարած չէին եւ պայման մը չունէին, թէ փաստաբան Արսէնի, Կիւլպէնկի ու Փանոսի ընկերութեան անդամ ըլլալնուն վրայ տեղեկութիւն չունի եւ միանգամայն չգիտեր թէ զէնք ու փամփուշտ առնուելով Փանոսի տրուեր է։ Նոյնպէս յարեց թէ հարցաքննութեան պահուն իր ըրած յայտարարութեանց մէջ հարցուած կէտերը բոլորովին արձանագրուած են, սակայն այդ կէտերու վերաբերեալ յայտարարութիւնները բռնութեան ու ճնշման ներքեւ ըրած է, հետեւաբար հարցաքննութեան մէջ ըրած յայտարարութեանց այդ կէտերը չընդունիր։

Կրկին անգամ հարցուեցաւ թէ իրեն վրայ ո՞վ բռնութիւն բանեցուցած էր եւ ի՛նչ եղանակաւ եւ թէ ընկերութեան անունով գողութիւնք ու աւազակութիւնք եղա՞ծ էին թէ ոչ։ Պատասխանեց թէ բանտը գտնուած պահուն Կեսարիոյ կառավարչին կողմէ բռնադատուեր է որ այդ եղանակաւ ընէ իր յայտարարութիւնները եւ թէ ընկերութեան անուան գողութիւն ու աւազակութիւն գործուած չէ։

Հարցուեցաւ թէ Կիւրինլիօղլը Կարապետ, որ իրեն հետ հարցաքննուած էր եւ ընկերութեան կազմակերպութեանն ու գործառնութեանցը վրայ տեղեկութիւն տուած էր եւ որ իրեն հետ դէմ առ դէմ բերուած էր, իւր արձանագրուած յայտարարութեանց ներքեւը ստորագրելու դժկամակած էր, արդ ինք իւր արձանագրուած պատասխանները իւր իսկ ձեռօք գրած եւ ստորագրութեամբը վաւերացուցած էր․ ասոր ի՞նչ պիտի պատասխանէր։ Միանգամայն թէ իւր առաջ բերած ճնշման ու բռնութեան համար թէ՛ Կեսարիոյ հարցաքննիչ դատաւորին եւ թէ դատը նահանգին կեդրոնը փոխադրուելուն՝ նահանգին հարցաքննիչ դատաւորին բան մը ըսա՞ծ էր թէ ոչ։

Պատասխանեց եւ պնդեց թէ հարցաքննութեան պահուն իւր ըրած յայտարարութիւնները բռնութեամբ ըսել տրուած էին, թէ քննութեանց պահուն Կեսարիա ժամանող Վսեմ. կուսակալ փաշային դիմած էր այս մասին եւ Ն. Վսեմութեան կողմէ քննութիւն կատարուելով հաստատուած էր։

Ընդհանուր դատախազ Մէհմէտ Արիֆ պէյ ըսաւ թէ Վսեմ. կուսակալը Կեսարիա ժամանելուն այդ կարգի ո եւ է դիմում չէր եղած եւ թէ ընդհակառակն թէ՛ այս Գարօն եւ թէ Կեսարիոյ ու Թալասի խռովարարաց ընկերութեան միւս անդամք, ի ներկայութեան հարցաքննիչ դատաւորաց, Վսեմ. կուսակալին առջեւ, ըստ իրենց արձանագրեալ յայտարարութեան, ամենայն մանրամասնութեամբ խոստովանած են իրենց ոճիրներն ու խայտառակութիւնները։ Հիմա դատարանին առջեւ այդ կերպով ծածկելով ու տարբեր մեկնութիւն տալով՝ ուրիշ նպատակ մը չունին, բայց եթէ ծածկել իրենց ոճիրն ու ճշմարտութիւնը։

Տապպաղեան Յակոբ հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք առաջին անգամ Օսմանճեանի տան մէջ վախճանեալ Արապեան Սարգիսի թելադրութեամբ խռովարարական ընկերութեան մէջ մտած էր։ Մէկ անգամ ալ Ռուբէնի տունը խռովարարաց խմբին հետ գտնուած էր։ Ուրիշ ոչ մէկ մարդ գրգռած էր եւ ո եւ է սպառնալիք չէր ըրած։ Ընկերութեան մէջ գտնուողներուն վրայ ճշգրիտ տեղեկութիւն չունէր։ Ընկերութեան հիմնադիրներէն չըլլալով տեղեկութիւն չունէր խորհրդակցութեանց արգիլներէն եւ զէնք կամ այլ ինչ առնուելէն եւ կամ չառնուելէն։

Իւր արձանագրեալ յայտարարութիւնք կարդացուելով հասկցուեցաւ թէ իրենց գիւղին մէջ խռովարարական ընկերութեան նախագահն ու գանձապետն էր Սիմոնօղլը Արթին եւ քարտուղարն ալ Քէրթմանօղլը Գարօ, որ զիրենք թելադրած էր, թէ Գարօ ըսած էր որ Հայոց ազգը իշխանապետութիւն կուզէ․ եթէ պատերազմ ըլլայ զէնք պէտք պիտի ըլլայ․ մուտքի ու ամսաթոշակի անունով հաւաքուելիք դրամով զէնք պիտի առնուի եւ միաբանութեամբ ստակ աւելցնելով ու աւազակութիւններ ընելով եթէ ոյժ մը գոյանայ, Եւրոպա ալ իրենց պիտի օգնէ եւ թէ առնուած երկու Մարթինի ու Վինչէսթէր հրացանները Սիմոնօղլու Արթինի տունը մէջ կը գտնուէին։ Կրկին անգամ իրմէ բացատրութիւն պահանջուելով՝ պատասխանեց թէ ինք ընկերութեան հիմնադիրներէն չըլլալով այդ կէտերուն վրայ լաւ տեղեկութիւն չունէր եւ թէ իւր գիտցածը՝ դատարանի առջեւ ըրած յայտարարութիւններէն կը բաղկանար։

Սիմոնօղլը Արթին հարցաքննուելով ըսաւ թէ վախճանեալ Արապեան Սարգիս եւ Գարօ զինքը գրգռեր են որ անդամակցի իրենց գիւղին մէջ կազմեալ խռովարարական ընկերութեան, սակայն ինք չէ ընդուներ։ Արսէն էֆէնտիի ու եղբօրը կողմէ լուր գալով՝ Արսէն էֆէնտիի տունը գնացեր է։ Կեսարացի Տէօրմէնճեան Բարսեղ, զոր հոն տեսեր է, յանձնարարեր է իրեն ըսել Շաւարշի որ Յակոբ անուն հիւր մը պիտի գայ, նոյն իրիկունն ընդունի։ Ինք ալ ըստ այնմ գացեր ու ըսեր է Շաւարշին։ Յակոբ էֆէնտի անունը կըրող Անտոն Ուչանին եկեր ու Շաւարշի տունը հիւր մնացեր է։ Պահ մը տեսակցութենէ յետոյ Ուչանի Համալօղլը Հաճի Յովհաննէսի տունը գացեր է եւ հոն ի ներկայութեան իրենց, Կիւլպէնկի, Միսաքի եւ Պէրպէրեան Կարապետի, Ուչանի բանախօսութիւն մը ըրեր է խռովարարական ընկերութեան անդամոց թիւը շատցնելու եւ կազմակերպութիւններ ընելու նկատմամբ։ Ուչանի առաջարկեր է նաեւ իրեն անդամակցիլ նոյն ընկերութեան, սակայն ինք չէ ընդուներ։

Ամբաստանեալներէ Արսէնի պահանջմամբ բացատրութիւն ուզուեցաւ Սիմոնօղլը Արթինէն, որ պատասխանեց թէ Տէօրմէնճեան Բարսեղի կողմէ Շաւարշի լուր ղրկուելու պահուն, Արսէն էֆէնտի իւր տունը չէր։

Կիւրինլիօղլը Կարապետ հարցաքննուելով ըսաւ թէ անգամ մը վախճանեալ Արապօղլը Սարգիսի միջնորդութեամբ ներկայ գտնուած էր Հաճի Թորոսի տան մէջ գումարեալ խռովարարական խմբին։ Քէրթմանօղլը Գարօ առաջարկեր է իրեն որ անդամակցի խռովարարական ընկերութեան, սակայն ինք չէ ընդուներ։ Այդ գումարման մէջ զէնք ու հրանիւթ առնելու եւ աւազակութիւններ ընել տալու մասին խորհրդակցութիւն տեղի չէ ունեցեր։

Իւր արձանագրեալ յայտարարութիւնները կարդացուելով հասկցուեցաւ թէ Օսմանճըօղլըի տան մէջ Գարօ ընկերութեան հրահանգը կարդացեր է ի ներկայութեան Սիմոնօղլը Արթինի եւ Տապպաղեան Յակոբի, թէ այդ հրահանգին պարունակութիւնն է եղեր՝ խռովարարաց ընկերութեան մասնակցող անդամներէ առնուելիք մուտքերէ ու ամսականներէ գոյացած դրամով եւ խռովարարական ընկերութեան անդամոց կողմէ կատարուելիք աւարառութեամբ ձեռք բերուելիք գոյքերու ու ապրանքներու վաճառմամբ գոյացած դրամներով զէնք ու հրանիւթ գնել՝ Հայոց իշխանապետութեան կազմութեանը համար, թէ Գարօ իրեն երդում ընել տուեր է ընկերութեան գաղտնիքները ծածուկ պահելու համար եւ թէ այս յայտարարութիւնները ըրած է իրենց՝ բանտէն ղրկած յայտագրոյն վրայ։

Կարապետ կրկին անգամ հարցաքննուելով ըսաւ թէ բանտէն թուղթ ղրկելն եւ այդ կերպիւ յայտարարութիւն ընելը բռնութեան ներքեւ եղած էր եւ թէ դատարանի առջեւին ըսածներէն զատ տեղեկութիւն մը եւ կամ մասնակցութիւն մը չունէր։

Հարցուեցաւ իրեն թէ ո՛վ իր վրայ բռնութիւն բանեցուցած էր եւ ի՛նչ եղանակաւ։ Կարապետ չպատասխանելով լռութիւն պահեց։

Փաստաբան Արսէն հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք խռովարարական ընկերութեան անդամակցած չէ։ Կեսարիոյ ու Թալասի մէջ ընկերութեան անդամակցողներու բոլորին ալ անունը ձեռք անցուած տետրակին մէջ արձանագրուած է եւ իր անունը ո՛չ Կեսարիոյ տետրակին մէջ կայ եւ ո՛չ ալ Թալասի, պարագայ մը որ իր ըսածին ստոյգ ըլլալը կապացուցանէ։ Իւր բարեկամներէն Կեսարացի Տէօրմէնճեան Բարսեղ ըսեր է իրեն թէ Տէրէվէնքի վանքէն փախստական մարդ մը պիտի գայ ի Թալաս՝ Շաւարշի տունը՝ եւ յանձնարարեր է իրեն որ եթէ այդ մարդը Շաւարշի տունը չգտնայ, ցոյց տայ։ Նոյն օրուան իրիկունը տղայ մը գալով ըսեր է թէ մարդ մը Շաւարշի տունը փնտռելու վրայ է։ Արսէն ըսեր է իր եղբօր՝ Մատթէոսի որ այդ տունը ցոյց տայ։ Մէկ քանի օր յետոյ Տէօրմէնճեան Բարսեղ իւր տունը գալով առաջարկեր է իրեն միասին Շաւարշի տունն երթալ։ Բարսեղի հետ հինգ տարիէ ի վեր ունեցած բարեկամութեանը պատճառաւ մէկտեղ Շաւարշի տունը գացեր են, ուր տեսեր է Անտոն Ուչանին։ Սա ըսեր է թէ Թալասի խռովարարական ընկերութիւնը ցրուած ըլլալով ինք պիտի կազմակերպէ եւ առաջարկեր է իրեն նախագահել նոյն ընկերութեան, սակայն ինք չէ ընդուներ ու մերժեր է։ Նոյն պահուն հոն գտնուող Ճէպպարեան Սարգիս ըսեր է թէ ընկերութեան մէջ Փանոսի, Կիւլպէնկի ու Միսաքի նման աւազակներ գտնուելուն այդ առաջարկն ընդունելու արգելք պիտի ըլլան։ Յետոյ առաջարկուեր է որ իրեն եւ ընկերութեան անդամոց միջեւ Շաւարշ միջնորդ մը ըլլայ։ Հիմնովին մերժեր է եղած այդ առաջարկութիւնները։ Ճէպպարեան Սարգիսի այս ըսածները քննութեանց տեղեկագրերուն մէջ իրեն վերագրուեր են։

Եղած հարցման մը պատասխանելով Արսէն ըսաւ թէ Ուչանի իբրեւ փոխադարձ այցելութիւն մէկ քանի անգամ իւր տունը եկեր է, սակայն խռովարարական ընկերութեան վրայ ալ եւս բնաւ խօսք չէ եղեր։ Ինք Կեսարացւոց հետ Թալասէն Տէրէվէնքի վանքը չէ գացեր։ Թէեւ գիտէ եղեր թէ Թալասի մէջ հայ խռովարարաց ընկերութիւն մը կայ եւ միանգամայն տեղեակ է եղեր Ուչանիի վիճակին, սակայն լսելով որ ընկերութեան անդամոց մէջ Փանոսի, Կիւլպէնկի ու Միսաքի նման աւազակներ կան, վախցեր ու չէ կրցեր կառավարութեան իմաց տալ։

Շաւարշ հարցաքննուելով ըսաւ թէ ինք խռովարարական ընկերութեան անդամ չէ։ Ամբաստանեալներէ Ուչանին Ատանայի մէջ իրեն տեղ վարժարանի ուսուցիչ եղած ըլլալով կը ճանչնար։ Լսեր է թէ Ուչանի Տէրէվէնքի վանքը գալուն զինքը ճանչցած ըլլալը ըսեր է։ Օր մը Թալասցի Սիմոնօղլը Արթին գալով ըսեր է իրեն թէ Արսէն էֆէնտի բարեւ կընէ իրեն եւ թէ Ուչանի իր տունը հիւր պիտի մնայ։ Պատասխաներ է թէ կ'ընդունի։ Իրիկուան կողմ Ուչանի՝ Արսէն էֆէնտիի եղբօրը Մատթէոսի հետ իւր տունը եկեր եւ ընդունուեր է։ Ուչանի ըսելով որ Թալասի ընկերութիւնը ցրուեր է եւ թէ նորէն ընկերութիւն մը պիտի կազմակերպէ, առաջարկեր է որ Արսէն էֆէնտի նախագահ ըլլայ եւ ինք ալ օգնէ անոր։ Ուչանիի այս առաջարկը մերժեր է։ Ուչանի իւր տունը գտնուած պահուն Տէօրմէնճեան Բարսեղ, Արսէն, Սիմոնօղլը Արթին եւ Աճէմ Բարսեղօղլը Կիւլպէնկ եկեր են։ Կիւլպէնկ՝ Ուչանիի հետ առանձին տեսնուեր է սենեակի մը մէջ։ Վերջապէս ատոր ընթացքէն ու խօսքերէն հասկնալով որ վնասակար մարդ մ'է, խնդրեր է Արսէն էֆէնտիէն որ իւր տունէն վերցնէ։ Արսէն էֆէնտի պատասխաներ է թէ ինք ղրկած չէր։ Նորէն թէ՝ անոր եւ թէ Կեսարիա երթալով Տէօրմէնճեան Բարսեղին աղաչեր է։ Բարսեղ ըսեր է իրեն որ ամսական մէկ քանի ոսկիոյ փոխարէն իր տունը մնայ։ Ինք չէ ընդուներ եւ ասոր վրայ Ուչանի իւր տունէն հանուելով Տէրէվէնքի վանքը տարուեր է։

Շաւարշ հարցման մը պատասխանելով ըսաւ որ թէեւ Թալասի խռովարարաց ընկերութեան եւ Ուչանիի վիճակին վրայ այդչափ տեղեկութիւն ունէր, սակայն ինք հայոց վարժարանին ուսուցիչ ըլլալովը, ընկերութեան անդամոց տղաքները դաստիարակելով կապրէր, ուստի չէ կրցեր կառավարութեան իմաց տալ։

Վարնօզօղլը Գաբրիէլ հարցաքննուելով ըսաւ թէ ո՛չ խռովարարական ընկերութեան անդամ էր եւ ոչ ալ տեղեկութիւն ունէր։ 1308 տարւոյ դեկտեմբեր 25ի ուրբաթ գիշերն Էվէրէք գիւղաքաղաքին մէջ Սուրբիկ կնոջ հետ ազդարարութիւնները փակցուցած էր ծանօթ տեղերը, զի Սուրբիկ ըսած էր թէ իրենց համար վնասակար բան մը չը կայ։ Ինք ուրիշ բանէ մը տեղեկութիւն չունէր։

Իւր արձանագրեալ յայտարարութիւնները կարդացուելով հասկցուեցաւ թէ Կ. Պոլսէն գալու ատեն Զաթալ խանի մէջ Աբապօղլը Գրիգորի հետ տեսնուեր է, թէ այս անձ իրեն տուեր է հինգ-վեց թուղթեր, որք կը պարունակէին եղեր Աւետարանէն հատուած մը, եւ ժողով մը կազմելով այդ թուղթեր ստորագրել պիտի տրուէին անդամներուն, թէ պիտի յանձնուէին յ'Էվէրէք ոսկերիչ Հաճի Սարգիսի, թէ այդ թուղթերն առնելով տարեր է, թէ ժողովի մը մէջ Մինաս ոտքի ելնելով այդ թուղթերէ երկուքը կարդացեր է, թէ այդ թուղթեր կարմիր մելանով ու ձեռքով գրուած երդման գրեր են, թէ Ուչանին ու Ժիրայրը Սուրբիկ կնոջ տունը տեսեր է յ'Էվէրէք, թէ Ուչանի գրգռեր է զիրենք ըսելով որ Կարնոյ եւ Վանայ կողմերը կռիւ կայ․ պէտք է որ իրենք ալ այժմէն կազմակերպուելով եւ կանոնագիր մը ու հրահանգ մը պատրաստելով, դրամ հաւաքեն ու զէնք պատրաստեն․ ամեն երկրի մէջ հայերն այդ կարգի պատրաստութիւններ կը տեսնեն, եւ թէ Ուչանիի կողմէ այս խօսքերն արտասանուած պահուն ամբաստանեալներէ Արշակ ներկայ էր։

Այս կէտերուն վրայ բացատրութիւն պահանջուեցաւ ամբաստանեալէն, որ պատասխանեց թէ ազդարարութիւնները փակցուցած եւ Անտոն Ուչանին Էվէրէքի մէջ տեսած էր, թէ ուրիշ բանէ մը տեղեկութիւն չունի եւ թէ հարցաքննուած պահուն վախէն ի՛նչ ըսելը չէր գիտցեր։

Սուրբիկ հարցաքննուելով ըսաւ թէ խռովարարական ընկերութեան գրգռիչներէն ու կազմակերպիչներէն Անտոն Ուչանի եւ Ժիրայր կամ Գալուստ եւ կամ Մարտիրոս, որոնց ո՛վ ըլլալը եւ ո՛ւր բնակիլը չգիտեր իւր տունը գալով հիւր եղեր են։ Ասոնք իր տունը գտնուած ատեն՝ Արշակ, Կարապետ, Աբգար եւ այլք տուն գալով ասոնց այցելութիւն կուտային։ Կէմէրէկցի Գալուստ զինքը Զօմաքըը հրաւիրեր է եւ անկից առաջ Արշակ պատուիրեր է իրեն որ Զօմաքըէն եթէ ուզուի, երթայ։ Զօմաքը երթալուն Գալուստ իրենց յանձներ է իսլամերէն գրուած վեց կտոր թուղթեր եւ ըսեր է թէ այդ թուղթեր, որք բարի գործի մը համար են, որոշեալ օրը փակցնէ իսլամաց տուներու, կառավարական պաշտօնատուներու եւ մզկիթներու դրանց վրայ։ Ասոր վրայ այդ թուղթերը տարեր եւ Վարնօզօղլը Գաբրիէլի հետ որոշուած գիշերը փակցուցեր է Էվէրէքի մէջ կառավարական պաշտօնատանց ու մզկիթներու դրանց վրայ եւ այլ տեղեր։

(Շար․ [illegible])

ԹՐԱՄՈՒԷՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Հասոյթի [illegible]

1893 Յուլիս 1էն մինչեւ 31 (Ն. Տ.)

	Օրական	Ամսական
Պէշիկթաշի գիծ	6,193.08	191,985.50
Աքսէրայի »	5,851.47	181,395.50
Շիշլիի »	7,656.89	237,363.50
Գումար	19,701.44	610,744.50

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ

Մանչէսթէրի հայ վաճառատուն մը համար դպրոցական կրթութիւն ստացած պաշտօնեայ մը կուզուի։

Անգլիերէնի միջակ հմտութիւն բաւական է։

Գործի վարձատրութիւնն անհրաժեշտ պայման չէ։

Դիմել «Արեւելք»ի խմբագրատունին։

710 1—3

ՏՕՔԹՕՐ Ա. ԳԱՐԱԳԱՇ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին օգնական բժիշկ Բարիզու Համալսարանի Մանկաբարձական եւ Կնախտաբանական հիւանդանոցին

Կ'ընդունի իրեն դիմող հիւանդներն Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը, կէս օրէն վերջ, Բերա, Աամալը-Մէճիտ փողոց թիւ 44. կը դարմանէ կանանց հիւանդութիւնները, կը կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ եւ ի մասնաւորի կը զբաղի մանկաբարձական եւ կընախտաբանական ճիւղով։

Հինգշաբթի օրերը ձրի։ 646

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՇՈԳ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Բագու շոգենաւը, նաւապետ Ուազըն, ընդհանուր վաճառքով Հուլէն աստ կ'սպասուի ամսոյս 14ին։

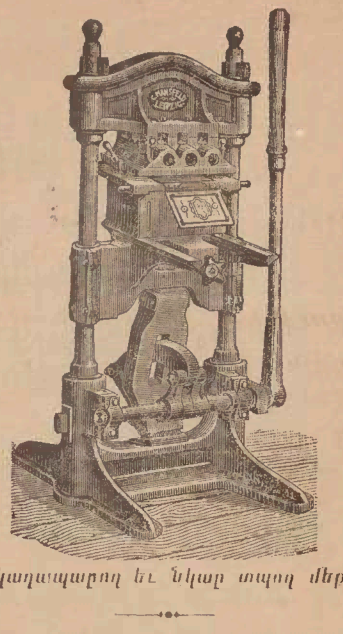

Կողք կաղապարող եւ նկար տպող մեքենայ

ՄԱՆՍՖԵԼՏ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼԷՅՊՑԻԿ
ի 1855

ԿԱԶՄԱՐԱՐԱՑ, ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՑ, ՏՊԱԳՐԱՑ եւ այլ զանազան ԹՂԹի եւ ԽԱՒԱՔԱՐՏԻ արհեստագործաց յատուկ մեքենաներ շինող նշանաւոր ՄԱՆՍՖԵԼՏ գործարանը, որոյ մեքենաները արդէն ծանօթ են եւ յոյժ գնահատուած թէ Պոլսոյ եւ թէ գաւառաց մէջ, ձեռնարկած է նաեւ ԿԱԶՄԱՐԺ մեքենաներ պատրաստելու, թէ մէկ եւ թէ երկու գլանով, որք՝ ինչպէս սոյն գործարանի ամէն շինած մեքենայք՝ տոկուն եւ դիւրագործածելի են։

Մանսֆելտի գործարանը կը պատրաստէ ԹՈՒՂԹ եւ ԽԱՒԱՔԱՐՏ ԿՏՐԵԼՈՒ մեքենաներ ամէն տեսակ զանազան դրութեամբ։

ԽԱՒԱՔԱՐՏ ԾԱԼԵԼՈՒ եւ ՃԵՂՔԵԼՈՒ մեքենաներ թէ կազմարարաց եւ թէ տուփ շինող գործարանաց յատուկ

ԹՈՒՂԹ ԾԱԿԾԿՈՂ (perforage) մեքենայներ թէ ձեռքով եւ թէ ոտքով գործող,

ԹՈՒՂԹ եւ ԽԱՒԱՔԱՐՏ կաղապարող եւ զանազան ձեւով (ինչպէս թղթէ տանիքա) կտրող մեքենաներ, գրքերը պատրաստելու, կարելու, սեղմելու, կողքերը անցունելու, ոսկեզօծելու, վրայի գունաւոր կամ ոսկեզօծ տառերը եւ ծաղիկները տպելու մամուլներ, ամէն տեսակ եւ զանազան մեծութեամբ ԹՈՒՂԹԸ ՑՆԿԵԼՈՒ ԵՒ ՓԱՅԼԵՑՆԵԼՈՒ գլանաւոր մեքենայներ թէ կազմարարաց եւ տպագրչաց յատուկ եւ թէ թղթի գործարանաց համար։ Մանսֆելտ գործարանը ՔՍԱՆ ԵՒ ՀԻՆԳ արուեստահանդէսից մէջ մրցանակի արժանացած եւ 13 արտօնագիր ստացած է իւր հնարած եւ կատարելագործած մեքենայից համար։

Մանսֆելտի մեքենայք, ճիշդ, տոկուն, դիւրին եւ արագաշարժ ըլլալով հանդերձ՝ նաեւ ՇԱՏ ԱԺԱՆ են գնով։

Յանձնարարութիւնք ճշդութեամբ կը կատարուին, մանրամասն տեղեկութիւնք կը տրուին այն ամէն անձանց՝ որ կը դիմեն անձամբ կամ նամակաւ առ.

Ներկայացուցիչ Մանսֆելտ գործարանի
Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
9 Եսկի-Զապթիյէ, Կ. Պոլիս

ՏՕՔԹ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Բժիշկ եւ վիրաբոյժ

Հաստատած է իւր բնակութիւնն Բերա, Մէրմէզ փողոց թիւ 19, ուր կ'ընդունի իրեն դիմող հիւանդներն ‘‘Երկուշաբթի, հինգշաբթի եւ կիրակի,, ժամը 8էն մինչ 10 ըստ թրքաց. ներքին հիւանդութիւններէ զատ կը դարմանէ ի մասնաւորի արտաքին եւ ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք։ 698 4—12

ԱԶԴ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ընկերութիւնը նուազուրդի կը դնէ հարիւր հազար (100.000) քիլէ գարի եւ երեսուն հինգ հազար (35,000) կենթինար յարդի հայթայթումը մէկ տարուան միջոցին համար, Պէշիկթաշի, Աք-Սէրայի եւ Շիշլիի ձիերու մթերանոցներուն յատուկ։

Մասնակցիլ փափագողները կրնան ներկայանալ ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ Ղալաթիա, Բէրչէմպէ բազար, Չինար փողոց, տեղեկանալու համար յիշեալ հայթայթումներուն վերաբերեալ յանձնառագրերուն եւ ներկայացնելու համար իրենց ապրանքին մէկ նմոյշը։

Յարդին նուազուրդը վերջնապէս տեղի պիտի ունենայ մէկ անգամէն յառաջիկայ օգոստոս 5/17, հինգշաբթի օրը, կէս օրէն երկու ժամ ետքը (Ը. Ե.), ըստ թրքաց ժամը 7ին, իսկ նոյն ամսուն 7/19ին, շաբաթ օրը, նոյն ժամուն, գարիին նըւազուրդը պիտի կատարուի։

Կ. Պոլիս 13/25 յուլիս 93
3—6 ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹՕՐ Լ. ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

Այս անգամ իւր բնակութիւնն հաստատած է Եէնի-Դարու կայարանին մօտ թիւ 1 տունն, ուր հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր։ Կը զննէ կատարեալ ուշադրութեամբ եւ բիչ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ներքին եւ արտաքին ամեն տեսակ հիւանդութիւններ, մասնաւորապէս ջղային տկարութիւնք, նոյնպէս ամենայն յաջողութեամբ կը կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ։

Ուրբաթ օրերը ժամը 6էն վերջ՝ ձրի կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։

687 6—20

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Մաթպախը ամիրէ իչուն ալընաճագ լահմ վէ ճէֆէրրիւաթըն մինագասասընա պաշլանըլաճագընտան, թալիպ օլանլարըն բազար վէ չարշէնպէհ կիւնլէրի Խազինէի Խասսաի շահանէէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

22 թէմմուզ 309 2—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Հումայուն անպարը իչուն ալընաճագ չաեիր, եուլաֆ, սաման իլէ պուղտայ վէ սաիր վէ մըսըրըն մինագասասընա պաշլանըլաճագընտան թալիպ օլանլարըն բազար վէ չարշանպէհ կիւնլէրի Խազինէի Խասսաի շահանէէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

19 թէմմուզ 309 3—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11,141 290
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 2,794,012

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,146 418
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 1,099 000

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւաց և առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն և գրաւածքարիներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնել ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 bis սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան։*

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իպլիսան վէ Տէպրէտէ պուլունան ասաքիրը չահանէ իչուն մահալլինտա մէվգըի միւնագասաեա վազ օլունան էրզագըն պուրաճա իթտասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 34 2—3

Վօտինա վէ մէվագըինտէ պուլունան վէ պուլունտուրըլաճագ օլան ասաքիրը չահանէ իչուն մահալլինտա մէվգըի միւնագասաեա վազ օլունան տագըմըն պուրաճա իթտասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 35 2—3

Գօսօվա Փիրզասը մէրքէզ վէ մէվագըինտէ պուլունան ասաքիրը չահանէ իչուն միւպայեասը մէվգըի միւնագասաեա գօնուլան էրզագը միւթէնէվվիանըն իթտասընա թալիպ օլան վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 36 2—3

Պէյքօզ գալէմրախանէ անպարը իչուն միւպայեա օլունաճագ 20,000 ատէտ գըվրեծըգ մէշինին պէհէր ատէտի 7 ղրշ. 5 բարաեա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ՝ թէմտիզը բուլուն 26 կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթտասընա վէ իրթէսի կիւնի 100տէ 5 թէնզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 37 2—3

Պրուսա մէքթէպը իտատիէսինտէ պուլունան չակիրտան իչուն 1 սէնէ զարֆընտա ալընաճագ օլան էրզագը միւթէնէվվիանըն Փիյաթը մալիւմէլէրի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ թէմտիզը 31ինճի ճումա իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկի վէ աղըսթօսըն 2ինճի բազար իրթէսի կիւնի տախի 100տէ 5 թէնզիլի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթտասընա թալիպ օլան վէ Փիյաթ վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 38 2—3

Հայվանաթը միրիէ իտարէսի իչուն միւպաեա օլունաճաղը էվվէլճէ իլան գըլընան 5 միլիոն գըէէի ճէտիտ արբանըն պէհէր գըէէսի 23 փարատա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու թէմտիզուն 26ընճը բազար իրթէսի կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնի 100տէ 5 թէնզիլի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթտասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 33 3—3

COMP RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 26/7 Օտեսայի [illegible], ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Գշ. 27/8 Ալեքսանդրիա ուղղակի [illegible], ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէոսի ճամբով.
Դշ. 28/9 Սեւաստոպոլի [illegible], [illegible] ժամ 10ին։
Դշ. 28/9 [illegible] դէպի Փոքր Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, [illegible] ժամը 11ին։
Եշ. 29/10 Օտեսայի [illegible], ժամ 2ին յետ միջօրէի։

Ազդ.— Յուլիս 27/8, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող [illegible] Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թիրէոյի Պէյրութ, Եաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւին։ 605

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Պաթումի միջեւ կանոնաւոր բանող

«Մինկրէլի» շոգենաւը օգոս. 2/14ին երեկոյեան ժամ 5ին (Ը. Ե.) պիտի մեկնի Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստէն դէպ ի Պաթում, հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն։

«Անաթօլի» շոգենաւը, օգոստ 3/15ին Մարսիլիա պիտի ուղեւորի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաւ ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 245 Փրանք
Բ. » 175 »

[illegible]

Նաւուղեւորի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալաց
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
[illegible]
477

THE LANCASHIRE
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ, ԱՆԳԼԻԱ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1852 ՀԻՄՆԵԱԼ 1852

Դրամագլուխ Անգլ. Ոս.	3,000,000
31 դկ. 31ին աւանդ տրուած գմ.	1,771,006
1891 դեկ. 31ին պահեստ	1,362,953
Հասոյթ 1891ին	1,051,329

Այս ընկերութիւնը ընդդէմ հրդեհի կ'ապահովէ ամէն տեսակ շէնք, կահ, ապրանք, ի Պոլիս և ի շրջակայս, ինչպէս և նաւերու մէջ ապրանքներ, նաւահանգստին մէջ. վնասը տեղն արագ և խղճամիտ վճարուի։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակալութիւնն ընկերութեան, 1 և 2 Լլոյտ փաշա խան, Ղալաթիա։

Զեղչեալ գներ
Ներկայացուցիչ
Ռ. Մ. ՊՈՆՏ
564 (ՊՈՆՏ, ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.)

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեան, այն դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է [illegible], է գաւազանում և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճահճախուռ վայրերու ջերմոտ կլիմային վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ առոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանքը առոյգ գիտութեամբն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներ յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անտեսանելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և ցաւեր, և արեան թունաւորութիւն. որոց առանձնակի [illegible] է. ջերմ և ասրսուռ, [illegible] ջերմ, պարբերական ջերմ, ընդհատական ջերմ [illegible] և հրատապ [illegible]։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտարարեալ վայրերէ մահաբեր նիւթեր, կամ բաց ադրանքներէ և ականներու ծակտիններէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այէրի ջերմի ու տենդից դեղը կը չէզոքէ այս թունաւոր նիւթոց [illegible] ազդեցութիւններ զորս կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն [illegible] և անվնաս է և օգտակար առոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգի համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և Եղբարց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 614

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՏՐՔ. Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԳԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
1 ՊԱՀՉԷ-ԳԱՊՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշուելու լինելու արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենաաստիկ ցաւած ակռաները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև դարմանումն ամէն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակէ) ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 698

ՀԱՐՄԱՆԵԿԵԱՆ ՕՃԱՌ ԿԱՓՈՒՆԱՋ.
ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՑԻՉ ՄԱՐՄՆՈՅ ԴՈՅՆԻ, ՄԻՇՏ
ՕՃԱՌ ԿԱՓԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ։

Ընդամուսն մը փորձը պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամէն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելովն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի խոյսն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուըները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարինի փայլ, համերձ շուշանի և վարդի գոյնով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանդարտեցունէ։ Ընծա կ'ընէ մորթի սեւուը, երեսի և ձեռքի ցանները, արեւայրուքը, և ուրիշ ամէն բռտութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ աս ամէն բանով՝ անկարելի կ'ընէ ճանաչել թէ արհեստով գեղեցկացուած է։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116 Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

Մեծաքանակ վաճառումն ի Պոլիս Բ. Հ. Քիւչիւքեան եղբարց քով, Եէնի ճամի փողոց, 18, [illegible], Ղալաթիա. փոքրաքանակ վաճառումն Բ. Հ. Քիւչիւքեան եղբարց քով, Պոլսոյ կամուրջին գլուխը, 17, և Բերայի Մեծ Փողոցը, 158, Քանծիւք, բրիտանական դեղարանը և Իգիտոր, [illegible], Մեծ Փող. Բերա, 433։

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ըստ ամսոյ երկու անգամ կը բանի Լիվըրփուլէ և [illegible] գիծը

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօն.
Ումպրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էթրուրիա	7718	Պոթնիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	3574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2409
[illegible]	5567	[illegible]	3393
Սէֆալոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	[illegible]	2246
Սկիթիա	4557	Պալմիրա	2144
[illegible]	2148	[illegible]	999
[illegible]	1876	[illegible]	1855
Շէրպուրկ	1614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակալ
Thomas C. Joly
[illegible] խան Թիւ 40
17 Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրփուլ և Միջերկրական ծովու գծին բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	4200	[illegible]	3000
Թէպէս	4000	Օսայրիս	3000
[illegible]	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսոսթրիս	3250	Իզիս	3000
[illegible]	3250	[illegible]	800
Մէմֆիս	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և Ընկ.
Ուիթթալ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
292 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվըրփուլ

ԳՈՒԱՋՐՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Հիւլ. Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի գիծ
ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԸՆԿ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօն.
Ալպանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալերմօ	3200
Անտէլօ	3000	Կալիլէօ	5500	[illegible]	1700
Ապոլլօ	5500	[illegible]	2200	[illegible]	1500
Արկօ	2300	[illegible]	1800	Բոլօ	1000
Արիոսթօ	3000	[illegible]	2200	[illegible]	2800
[illegible]	3000	Հիրօ	2000	Ռիալթօ	4400
[illegible]	2200	[illegible]	3500	Ռինալտօ	3200
[illegible]	2000	Հինտօ	7000	Ռոլլօ	3000
[illegible]	8300	[illegible]	1200	Ռոմէօ	3500
[illegible]	2600	[illegible]	5000	Ռոզարիօ	3500
Գամիլլօ	2500	[illegible]	2300	Սալերնօ	4000
[illegible]	2100	[illegible]	2000	[illegible]	8200
[illegible]	2000	[illegible]	4200	[illegible]	2000
[illegible]	2700	[illegible]	2200	Սիլվիօ	2000
[illegible]	5000	Լէօ	2000	Սորէնդօ	4300
Դիդօ	3500	Լէանտրօ	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
[illegible]	3400	[illegible]	3000	Թասօ	1200
[illegible]	2500	[illegible]	1500	[illegible]	2800
[illegible]	2500	[illegible]	4300	[illegible]	900
Տուրօ	4800	[illegible]	6500	Ուրպինօ	5000
[illegible]	2100	[illegible]	2000	Վօլթուռնօ	5000
[illegible]	2600	Մուրիլլօ	3100	[illegible]	3600
Էսքիմօ	3000	Նէրօ	2000	[illegible]	1000
[illegible]	3200	Օրլանտօ	3000	[illegible]	200
[illegible]	2600	Օթէլլօ	5000	[illegible]	200
[illegible]	800	[illegible]	4500	[illegible]	140
[illegible]	700	[illegible]	2000	[illegible]	120
[illegible] Մոնարք					8000
[illegible] Մոնարք					8000
[illegible] Մոնարք					8100

Մորոտօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնքինս, Լիվըրփուլէն հոս կը սպասուի դէպի օգոստոս 10ին։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԹՕ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւմթազ
604 խան Ղալաթիա

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1893, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	8	62	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50		
	Առաւօտ															Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս ...	6 10	6 30	7 00	7 30	8 56	9 27	10 ...	10 30	11 ...	11 45	1 30	2 ...	2 34	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 33	6 [illegible]7	7 30	7 45	... ...	... ...
Գումգաբու ...	6 20	6 46	7 09	7 42	9 05	9 37	10 11	10 39	11 09	11 55	1 41	2 9	2 44	3 10	4 11	4 43	5 11	5 43	6 11	6 44	7 07	7 46	7 54	... ...	... ...
Եէնի-գաբու ...	6 24	...	7 13	7 46	9 0[illegible]	9 41	... ...	10 43	... ...	11 59	1 45	2 13	2 48	3 14	4 15	4 47	5 15	5 47	6 15	...	7 1[illegible]	...	7 58	... ...	... ...
Տաուտ փաշա ...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...	... ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...
Սամաթիա ...	6 30	...	7 19	7 52	9 15	9 47	... ...	10 49	... ...	12 05	1 51	2 19	2 54	3 20	4 21	4 54	5 22	5 54	6 22	...	7 17	...	8 4	... ...	... ...
Եէտի-գուլէ ...	6 35	7 04	7 26	8 10	9 20	9 52	10 20	10 54	11 18	12 09	1 57	2 2[illegible]	3 ...	3 33	4 27	5 ...	5 28	5 59	6 29	6 53	7 22	7 58	8 7	... ...	... ...
Մագրիգիւղ ...	6 49	7 18	7 41	8 22	9 32	10 03	10 32	11 05	11 30	12 09	2 10	...	3 13	...	4 40	5 14	5 44	6 10	6 4[illegible]	7 4	7 34	8 12	...	... ...	... ...
Այ Սթեֆանոս ...	...	7 32	7 51	8 32	9 42	...	10 42	... ...	11 44	12 19	2 20	...	3 23	...	4 50	...	5 54	...	6 56	...	7 44	8 22	...	... ...	... ...
Քիւչիւք Չէք. ...	...	7 42	...	...	...	...	...	... ...	11 54	... ...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 06	...	...	...	...	... ...	... ...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	49	61			
	Առաւօտ														Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք. ...	5 53	...	...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	12 45	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 07	... ...	... ...	... ...
Այ Սթեֆանոս ...	6 05	7 02	...	...	8 11	8 52	9 53	... ...	10 53	... ...	... ...	12 57	...	2 58	...	3 55	5 01	...	...	6 27	...	7 22	8 01	... ...	... ...
Մագրիգիւղ ...	6 17	7 16	7 40	...	8 25	9 06	10 06	10 40	11 05	11 29	12 40	1 10	...	3 11	...	4 03	5 14	5 42	6 [illegible]5	6 43	7 11	7 44	8 14	... ...	... ...
Եէտի-գուլէ ...	6 33	7 28	7 55	8 12	8 3[illegible]	9 19	10 19	10 53	11 17	11 42	12 52	1 23	2 27	3 24	3 54	4 25	5 30	5 5[illegible]	6 31	6 54	7 35	8 07	8 30	... ...	... ...
Սամաթիա ...	6 37	7 33	...	8 16	...	9 24	10 24	10 57	11 21	11 46	12 57	1 28	2 31	3 29	3 58	4 29	5 34	6 02	6 35	6 58	7 38	...	...	... ...	... ...
Տաուտ փաշա ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...
Եէնի-գաբու ...	6 43	7 39	...	8 22	...	9 30	10 30	11 03	11 27	11 52	1 03	1 34	2 37	3 35	4 04	4 35	5 40	6 08	6 41	7 04	7 43	...	...	... ...	... ...
Գումգաբու ...	6 48	7 44	8 04	8 28	8 48	9 35	10 38	11 08	11 33	11 58	1 08	1 38	2 42	3 41	4 08	4 39	5 46	6 11	6 45	7 08	7 53	8 23	8 39	... ...	... ...
Պոլիս ..	6 56	7 52	8 12	8 36	8 56	9 43	10 46	11 16	11 41	12 06	1 16	1 46	2 50	3 49	4 16	4 47	5 54	6 22	6 53	7 16	8 01	8 32	8 47	... ...	... ...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք 61 և 6[illegible] թիւ կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին [illegible] ցնոր տնօրինութիւն, թիւ 8. 9, 10. 13. 38, 41, 42 և թիւ 45 կառախումբերը միայն վայրկեան մը կանգ պիտի առնուն ի Չէյթունպուրնու։ 1

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հաստատուած է Փարիզ ըռ Լըփըլըթիէ, Պոնթ փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Փրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վիի»	»	114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քայսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, քարաքէօյի հրապարակը Եէնի-խան, առաջին յարկ։ 690

ՔԻՐԽՆԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ
Ի ԼԱՅՓՑԻԿ-ՍԵԼԼԸՐՀԱՈՒԶԷՆ

Կը շինէ Յատուկ Մասնագիտութեամբ

ՍՂՈՑ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ՓԱՅՏ ՏԱՇԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՈՒՂՂԱՁԻԳ ՍՂՈՑ

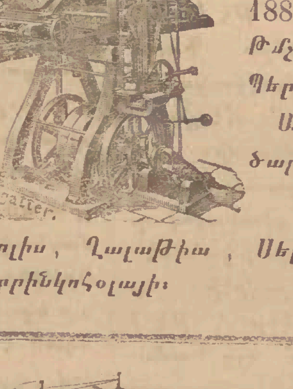

ՇՐՋԱՆԱՁԵՒ ՍՂՈՑ

Մեքենայք՝ ատաղձարանաց համար, կահկարասիի գործարանք, դրամարկղի գործարանք, սղոց մեքենայք, երկաթուղեաց մեքենայք, ևլն. ևլն.

Գործարանը 22,000 է աւելի մեքենայ մատակարարած է։

ՓԱՅՏ ՏԱՇԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ

Ամենաբարձր ատիճաններ և ոսկիէ շքադրամներ, Անվէրս 1885, Բորթօ Ալեկրօ 1881, Թմշվար 1891, Միւնիխ 1888, Պերլին 1889.

Աշխարհի ամենէն մեծ գործարանը։

Էրնէստ Քիրխնըր և ընկ. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Սելանիկ խան թիւ 13 ընդ տնօրէնութեամբ ճարտարապետ Պ. Սըրինկոհօլայի։ 101

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1893 ՄԱՅԻՍ 30 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 31

Վօսփօրէն Իջնող շոգենաւեր

11 — Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք.
11 10 Եէնիմ. Մէզ. Պէյգօզ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
11 15 Գանլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզգ.
11 15 Պէյգօզ Բաշչա. Չուպգ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ.
12 — Պէյգօզ Բաշչա. Եէնիք. Չպուգլ. Գանլըճ. Պոյաճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավտ. Չէնկէլ Պէյլ. Օրթ. Գզգ. Իւսկիւտար Պէշիքթաշ Գապաթաշ
12 — Եէնիմ. Մէզարպ. պէօյք. Թարապ. Եէնիք Իսթէն. Միրկ. Ռ. Հիսար պէպէք Արնվ. Գուրչ՝ օրթագ պէշիկթաշ
12 40 Ռ. Ա. Գավ. Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թար. Պէյգօզ Բաշչա Չուպլ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Պէշիքթաշ.
12 45 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարապ. Եէնիք Մրկն. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրչ. Օրթգ. Պէշիքթաշ.
1 45 Եէնի մահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք, Իսթ. Միրկ Ռ. Հիսար Պէպ. Արն. Գուրչ. Օրթ. Պէշիկ.
2 — Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարապ. Պէյգօզ Բ-պահչէ Չպուգլ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանքէօյ Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Պէշիք.
2 40 Ռ. Ա. Գավագ Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ Պէյգօզ Բ. Պաղչէ Չպուգլու Գանլճ Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկլ. Պէյլր. Գուզգ. Իւսկ.
3 — Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Իսթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիք.
3 45 Եէնիմ. Մէզ. Պէօյք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչա. Չպուգլ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիք. Չէնկլ. Պէյլրպ. Գուզգ. Պէշիք.
4 — Եէնիմահալլէ Մէզար. Պէօյք. Թարպ. Եէնիք Իսթէն. Միրկ Պոյաճ. Ռ. Հ. Պէպէք Արնվ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիք.
4 45 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարապ. Եէնիք. Միրկն. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Օրթագ. Պէշիքթաշ
5 30 Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչա. Չպուգ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզգ. Պէշիք.
5 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Իսթէնիա Միրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք Արնավ Գուրչ. Օրթ. Պէշիկ.
7 — Միրկ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտ Արնավ. Չէնկ Պէյլրպէյ. Օրթգ. Գզգլ. Պէշիք. Իւսկ.
7 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշչա. Եէնիք. Միրկն. Ռ. Ա. Հիսար Գանտ. Արնվ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթագ. Գուզգ. Պէշիկ. Իւսկ.
7 45 Ա. Ռ. Գավ. Եէնիմ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկէօն. Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիկ.
8 45 Եէնիմ. Մէզարպ. պէօյք. Թարապ. պէյգօզ Բաշչաս. Չպուգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի Չէնկ. պէյլ. Գուզգ. Իւսկ.
9 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ Եէնիք. Իսթէն. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Արնավ. Օրթ. Պէշիք.
9 40 Եէնիմ. Մէզարպ. պէօյիւք. Թարպ. պէյգօզ Չպուգ. Ա. Հիսար Գանտ. Արնվտ. Չէնկ. պէյլէր. Գուզգ. պէշիք.
10 — Եէնիմ. Մէզարպ. պէօյք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար պէպէք Արնվտ. Գուր օրթագ. պէշիք.
10 25 Եէնիմ. Մէզարպ. պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք պէպէք օրթագ. պէշիկ
10 40 Եէնիմ. Մէզար. պէօյիւք. Թարպ. պէյգօզ Բաշչ. Չպուգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Պէյլ. Չէնկ. Գուզգ. Իւսկիւտ.
11 — Մէզար. պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք, պոյաճ Հիսար Արնվտ. օրթագ. պէշիքթաշ

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւեր

12 30 Պէշիք. Օրթագ. Գուրչ. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ. Ռ. Ա. Գավագ
1 15 Պէշ. օրթ. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար. Պոյաճ. Իսթէն. Եէնիք Թարպ. Պէօյ. Մէզ. Եէնիմ.
1 30 Իւսկ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Չպուգ. Բաշչաքէօյ Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մէզ. Եէնիմ.
2 — Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնվք. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2 20 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչա. Պէյ. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզար. Եէնիմ.
2 40 Պէշիկ. օրթք. Եէնիք. Թարպ. պէօյիւքտ. Մէզպ. Եէնիմ.
3 15 Պէշիկ. Օրթագ. Գուրչ. Արնավ. Ռ. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Իսթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 30 Իւսկ. Գուզգճ. պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չպուգ. Բաշչա պէյգօզ Թարապիա պէօյիւք. Մէզարպ.
4 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Իսթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
5 — Իւսկ. Պէշիք. Գզգճ. Օրթագ. Պէյլէրպէյ Չէնկէլ. Արնվտ. Պէպէք Գանտիլ. Ա. Ռ. Հիսարք Գանլճ. Չուպ. Միրկէօն
5 15 Պէշիք. օրթագ. Արնվտ. Պէպէք Ռ. Հիսա. Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապ. պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ. Ռ. Ա. Գավագ
6 — Գապաթ. Պէշիք. Օրթագ. Արնավ. Պէպէք Ա. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ.
7 — Պէշիք. Իւսկ. Գուզգուճ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար Պոյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզար Եէնի մահալլէ.
7 35 Պէշիքթաշ Օրթ. Արնվտ. Եէնիք [illegible] Պէօյիք. Մէզպ. Եէնիմ.
8 — Իւսկ. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլճ. Չուպգ. [illegible] Պէյգօզ. Թարպ. Պէօյիւք. [illegible]
8 20 Պէշիք. օրթագ. Գուր. Արնվտ. [illegible] Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
9 15 Պէշիք. օրթագ. Արնվ. Ռ. Հիսար պոյաճ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարապիա պէօյ. Մէզպ.
10 5 Գապ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չպուգլուգ. Բաշչ. Պէյգ. Մէզպ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10 — Գապ. Պէշիք. Իւսկ. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկէլք. Գուրուչ. Արնավ. Գանտ. Ա. Ռ. Հիսար Գանլճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչա. Պէյգօզ
10 20 Պէշիքթաշ, Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճ. Միրկէօն Իսթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյք Մէզարպ. Եէնիմ.
11 10 Իւսկ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպգ. Բաշչ. Պէյգ.
11 20 Պէշիք. Օրթագ. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
11 30 Պէշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք Պէպէք.
12 15 Պէշիք. Օրթագ. Գուրչ. Արնավ. Եէնիք. Թարապիա Պէյիւք.